Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...21-һээ гарана | № 68 (13692) | 1972 оной мартын 22, среда | Сэн 2 мүнгэн

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. И. ДУБРОВСКИДО БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА АГРОНОМ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАИ

Партийна, совет болон хүдөө ажахын эмхи зургаануудта үни удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь, мүн республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Дубровский** Василий Ивановичта **Буряадай АССР-эй габьяата агроном** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной мартын 21.

СССР-эй ПРОФСОЮЗУУДАЙ XV СЪЕЗД

...СС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮД — ...ЕТ ПРОФСОЮЗУУДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

...СС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

...делегадууд! Хүндэтэ га...шад!

...Союзай Коммунис пар...ральна Комитедэй зүг...ССР-эй профессиональна ...XV съездые халуунаар ...мэнин зүбшөөгыт. Энэ ...бол манай бүхы ороной ...ахи ехэхэн ушар хэрэг ...иллион совет ажалшадые ...рганнуудтэ нэгэдүүлжэ ...профсоюзууд коммунис ...ода шухала үүргэ дүүр... Тиимэһээ профсоюзай ...удха шанартай. Пар...съездын табиһан гол ...рилгонуудые шиидхэлгэ...нууд хайшан гэжэ ха...ёhотойб гэһэн тодорхой ...нүхэд делегадууд, ...анхаралда байха байһа...ёсотой.

...мэдэһээр, КПСС-эй ...партиин, совет гүрэ...редэ бэелүүлхэ дотоо...гадаадын политикын ...ые тодорхойлжо, про...ть болон хүдөө ажахые ...хүгжөөхэ, арад зоной ...ал һайжаруулха. ажал...мунис ёһоор хүмүүжүүл...программа хараалһан ...оймнай хүдэлмэришэн ...ршад, интеллигенци ...шиидхэбэринүүдые нэгэн ...эһэн. Мүн олонии...анизацинууд бологшо ...уд болон комсомол ...ын шиидхэбэринүү... хүдэлмэриингөө дайшал...ма гэжэ хараһан байна. ...дэ арадай зүгһөө дэм...ын шиидхэбэринүүдые ...сэтэй болгоно. Пар...ын хараалһан програм...бэелүүлэгдэхэ гэһэн ...ддэр найдал түрүүлнэ.

...ь ямар удха шанар..., манай Эхэ орон ком... материально-техниче... һуури байгуулха, со...арилсаа нарижуулха, ...хүсэ шадалаа, улас... байдалаа бэхижүүлхэ ...нэгэ ехэ алхам хэхэ... Мүн үшөө ямар удха ...гэхэдэ, бидэнэр арад ...айдалые нилээд һайжа...съездын хараалһан ...бэелүүлхэ байнабди. ...хараалагдаһан хэмжээ ...дта 22 миллиард тү...логдоно. Энэнь үнгэрэг...табан жэлэйхидэ ор...һоо үлүү дахин ехэ.

...рэ айхабтар ехэ зо...шиидхэхэ хэрэг мате...аараа һайнаар хангаг... Манай арадай ажахын ...ан үнгэрэгшэ табан ...орходоо нилээд ехэ ...дэ хүртэхэ байна. Ка...дэлмэридэ зорюулаг...олгын ниитэ хэмжээн ...бан жэлдэ 500 мил...түхэриг болоно.

...партимнай совет хү...байдалые һайжаруулха гэһэн табан жэлэй гол зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэй сэхэ холбоотой үйлэдбэриин һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ тусхай анхарал хандуулна. Хүдөө ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ 128,6 миллиард түхэриг һомологдохо гэхэ гү, али энэнь үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо 46,4 миллиардаар ехэ байна. Харин хүнгэн, эдеэ хоолой, мяха-һүнэй промышленностиин һалбаринуудтахи капитальна хүдэлмэридэ зорюулагдаха һомололго 74 процентээр ехэ болохо юм.

Имэ ехэ хэмжээнэй зорилгонуудые табижа, шиидхэжэ шадаха аргатай болоһомнай манай гүрэнэй түгэс хүсэтэй болоһые гэршэлнэ. Һомологдоһон мүнгэ зөөрииые гүйсэд ашаглаха материальнашье, эрдэм ухаанай болон техническэшье шухала хэрэгтэй бүхы арга боломжонууд манда бии юм.

Манай Эхэ орон, манай парти олон мэргэжэлтэдые — түгэс бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые, барилгашадые, инженер болон техникүүдые, эрдэмтэдые, үйлэдбэри эмхидхэгшэдые хүмүүжүүлээ. Партимнай тэдээндэ, тэдэнэй дүй дүршэлдэ, шадабарида, эрдэм ухаандань найдажа, тэдэмнай табан жэлые амжалтатайгаар, гүйсэд бэелүүлхэ арга олгохо гэжэ этигэнэ.

Ажалай энэ ехэ армиин хүсэлэл оролдолгые элсүүлхэдээ, партимнай олониитын дунда ябуулдаг хүдэлмэридэнь, коммунизмын түлөө тэмсэлдэ найдамтай туһалагшань бологшо профсоюзуудта урдынхидаал адли түшэглэхэ юм.

Нүхэд! КПСС-эй XXIV съездын болоһоор жэл шахуу саг үнгэрбэ. Тиин ороной экономическа хүгжэлтын программа хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ эхилээб гэжэ асууха эрхэтэй байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ арадай ажахын хүдэлмэриин туйлаһан үрэ дүн та бүгэдэндэ мэдээжэ. Национальна доходой, промышленнэ үйлэдбэриин, товарай эрьесын болон ашаанай эрьесын ургалта гэхэ зэргын тоонууд тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ талаар туйлагдаһан дүнгүүд яһала һайн гэжэ сэгнэгдэхэ ёһотой. Түсэб дүүргэгдэһэн, харин зарим талаар үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Хүдөө ажахыда бэрхэтэйшэг байдал тохёолдоо. Эндэ ехэхэн амжалта туйлахабди гэжэ һанаһамнай, сагай эрхэ байдал һаалта хээ. Тиигэбэшье муу эрхэ байдалые хараада абаад байхада, туйлагдаһан үрэ дүн гэмгүй һайн гээшэ гэжэ сэгнэхээр.

Эдэ бүхы һайн амжалта туйлалтануудаа хараха, обёорхо ёһотойбди. Эдэ бүгэдэдэ сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, партимнай бүхы совет ажалшадта иигэжэ хэлэхэ бүрин үндэһэтэй: һайнта даа, хүндэтэ нүхэд, шэн габьяата ажалайтнай түлөө, Эхэ оронойнгоо экономическа хүгжэлтэдэ үнгэрэгшэ жэлдэ оруулһан ехэ туһа нэмэриинтнай түлөө гүн зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэбди.

Гэбэшье съездын һүүлдэхи түрүүшын жэлэй үрэ дүнгые шэнжэлхэдээ, гансал юрэнхы тоо баримтанууд дээрэ тогтохо бэшэ, харин байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, ажахын хүдэлмэриин бүхы хэмжээн хэр зэргэ дээшэлүүлэгдэжэ байнаб, съездын табиһан эрилтын ёһоор хэр эрид хубилалта болобо гээшэб гэжэ хараха ёһотойбди. Үнгэрһэн ажахын жэлэй дүнгые иигэжэ харахадамнай, тусхай анхарал хандуулмаар хэдэн асуудалнууд гарана.

Шухала һалбари бологшо капитальна барилгада байдал аалиар һайжарна. 1971 ондо барилгануудые ашаглалгада оруулха түсэб дүүргэгдээгүй. Барилгын болзор удаан, ехэ байһаар. Дүүргэгдээгүй барилганууд 1970 онойхидо орходоо бүри олон болошоһон байна.

Шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талааршье жэл соо туйлагдаһан үрэ дүн һанаһанда хүрэнэгүй. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци нэмэжэ абаха гэһэн ургалта промышленностьда, илангаяа барилгада түсэблэһэндэ орходоо доогуур байба.

Зарим продукциин шанар, аалиар һайжаруулагдана. Энэ сэгнэлтэ арадай хэрэглэмжын эд товарнуудташье хамаадана. Энээнһээ боложо, олон зоной хэрэглэдэг элдэб янзын эд товар — гутал, оёмол болон трикотажна зүйлнүүд складуудта суглараад байшана гээшэ ха.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, нёдондо жэлэй үрэ дүн хаража үзэхэдөө, гансал туйлаһан амжалтануудаа обёороод байжа болохогүй. Ажахын бүхы хүдэлмэриие һайжаруулха гэһэн съездын заабариие урданайхида орходоо түргэнөөр, эршэмтэйгээр бэелүүлхэ ушартай болобобди.

Урданайхида орходоо үлүү һайнаар хүдэлмэрилхэбди гэжэ хараадаа абаад, мүнөөнэй табан жэлэй түсэб зохёогдоһон байгаа бшуу. Энэмнайл табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гол нүхэсэл юм гэжэ нюунгүй хэлэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ урданайхида орходоо һайнаар ажалладаг боложо шадаагүй һаамнай, түсэб дүүргэхэ гээшэ бэрхэтэй хэрэг болошохо байна. Харин һайнаар хүдэлжэ шададаг болоо һаа, түсэбтэ хараалагдаһанда орходоо ехэ юумэ туйлажа, ерээдүй сагта бүри түргэнөөр урагшаа дабшаха арга боломжо олохо байнабди. Бүхы түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада эрилтэ, харюусалга гээшые улам дээшэлүүлхэ, бүри эршэмтэй шангаар, үнэн сэхээр ажаллаха ёһотойбди.

Энээн тухай илангаяа онсолон юундэ һануулнабши гэхэдэ, байгша 1972 ондо юрэ буса шэрүүн үбэл болобо ха юм. Энээнһээ уламжалан, промышленностьдашье, хүдөөдэшье зарим тэды бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Тэдэ бэрхэшээлнүүдые дабахын тула партийна, советскэ, ажахын кадрнуудай зүгһөө нэмэжэ нилээд ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой. Мүн профсоюзуудшье ехэ юумэ хэхэ ёһотой. Манай ороной ажалшад 1972 оной ажахын түсэбэй бүхы зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ этигэжэ байһанаа мэдүүлхыемнай зүбшөөгыт.

Нүхэд! Бидэнэр хүгжэлтынгөө угаа һонирхолтой, гэхэтэй хамта маша орёо хэсүү үе шатада ороод байнабди. Ороной арадай ажахын ургалта, научно-техническэ революци, уласхоорондын эрхэ байдалай хубилалта манай бүхы хүдэлмэриин маяг хэлбэридэ, арга методууд болон эмхидхэлдэ шэнэ, урданайхиһаа бүри шанга эрилтэнүүдые табяад байна.

Ажахыда, бусад һалбаринуудташье манай ажал ябуулга гүнзэгы ехээр хубилха, нарижуулагдаха ёһотой гэһэн XXIV съездын эрилтэнь бэелжэ эхилээ. Гэбэшье бидэнэр үшөө олон юумэ олохо, бодомжолхо, туршажа үзэхэ ёһотой байнабди.

Иигэжэ зохёохы ёһоор лэ ажалдаа хандаха шухала болобо гэжэ хүн бүхэн ойлгохо зэргэтэй. Съездын абаһан экономическа политикын хараа шугамые тодорхойлһон хэмжээ ябуулгануудые ойрын жэлнүүдтэ түсэблэжэ, хүсэндэнь бэелүүлхэ ёһотойбди. Түбхын түрүүндэ научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ хэмжээнүүд хараалагдаха ёһотой. Энэ асуудалые айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ тоолохо зуураа, партиин Центральна Комитет өөрынгөө Пленумүүдэй нэгэндэ тэрэниие хаража үзэхэ түсэбтэй. Ажахые түсэблэхэ, хүтэлбэрилхэ хүдэлмэри һайжаруулха, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүд хараалагдажа бай-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

МОСКВА. Кремлиин Съезднүүдэй Ордон. СССР-эй профсоюзуудай XV съезд. Трибуна дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежнев. ТАСС. Фототелеграфаар абтаба.

СОВЕТ ПРОФСОЮЗУУД — ПАРТИИН ЭДЭБХИТЭЙ ТУҺАЛАГШАД

Съездын делегадууд мартын 21-нэй үдэшэ Центральна шалгалтын комиссиин тоосоое сонособо. Комиссиин гэшүүн **В. И. Шелепин** элидхэл хээ.

Удаа тээнь ВЦСПС-эй, Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ.

Профсоюзуудай Московско городской соведэй түрүүлэгшэ **Л. В. Петров**, профсоюзуудай Украинын республиканска соведэй түрүүлэгшэ **В. А. Сологуб**, Ивановска областиин «Красная ветка» гэжэ фабрикын зэрэгшэ **З. П. Шмарова** гэгшэд үгэ хэлээ.

Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин генеральна секретарь **Пьер Жансус** гэгшэ делегадуудай ба айлшадай зүгһөө халуунаар утгадан, съездэ халуун амаршалга дамжуулаад, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан баяр хүргэбэ. Совет общество дотор профсоюзуудай дүүргэдэг үүргэнь уласхоорондын оршом соо, илангаяа ВФП-гэй оршом соо эдэнэй эрхилдэг ажал ябуулгань тус съездые гансашье танай орондо бэшэ, мүн дэлхэйн бүхы профсоюзна хүдэлөөн дотор имагта шухала удха шанартай ябуулга болгоно. Мүнөө сагай оршон байдал хүдэлмэришэн ангиин зэргые, бүхы профсоюзуудые бүри нягта эмхидэлтэй болгохо эрилтэ табина, — гэжэ П. Жансус хэлэбэ.

Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерацида эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые съезд нэгэ һаналтайгаар баталан абаа. ВФП хадаа хүдэлмэришэн ангиин экономическа, социальна ба политическэ ашатуһые хамгаалан, эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэг, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе эдэбхитэйгээр дэмжэдэг, империалис түримхэйшүүлэй хорото аашануудта эсэргүү харюу сохилто хэхэ политика сэхэ шууд бэелүүлдэг туладаа, ангиин интернационалис хараа бодол батаар баримталдаг, уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин олониитын дайшалхы эмхи байһанаа тодоруулан харуулаа. Совет профсоюзууд ВФП-гэй ябуулгада саашадаашье хубитала оруулжа үргэлжэлхөөр эрид шиидэнхэй байна гэжэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

СССР-эй профсоюзуудай съезд мартын 21-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ. (ТАСС).

БУРЯАДАЙ ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВЫН ҺАЙНДЭР ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Буряадай литература, искусствын үдэрнүүд Улаан-Үдын аймагта үргэлжэлһөөр. Мартын 20-ой үдэр Ивалга тосхон дээрэ энэ һайндэр нээлгын баярай суглаан боложо, эндэхи хүн зон хотын зохёохы ажалтай зургаанууд, холбоонуудай түлөөлэгшэдтэй уулзаһан байна.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмын театрай коллектив Н. Балданогой бэшэһэн «Губиин нашан» гэһэн зүжэгые Гэльбэр тосхоной ажалшадта харуулба. Тиихэдэ ородой драмын театрайхид А. Сафроновой «Летят женихи» гэһэн зүжэгые Ехэ-Куналейн хүн зондо харуулаа. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин концертын бригада, Буряадай филармониин түлөөлэгшэд, соёл гэгээрэлэй училищиин хүбүүд, басагад мартын 20-ой үдэр Каленово, Хүйтэн, Хандагатай тосхонуудта концертнүүдые табяа. Уран зохёолшод Н. Балдано, Ц-Д. Дондокова, А. Бальбуров, Вл. Липатов, уран зураашa Н. Дэлбанов гэгшэд Оронго нютагай уншагшадтай уулзажа, өөһэдынгөө зохёолнуудые уншажа, ерээдүйнгөө түсэб тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

Үсэгэлдэр Буряадай драмын театрай коллектив «Губиин нашан» гэһэн зүжэгые Харгана тосхондо табяа. Тиихэдэ оперо, балетэй театрай артистнууд Десятниково тосхондо концерт харуулаа. Ородой драмын театрайхид Доодо-Жэрэмэй соёлой байшанда И. Провоторовой «Цыган» гэһэн зүжэг табяа. Улаан-Үдын хүгжэмэй, соёл гэгээрэлэй училищинуудай студентнэр, Буряадай филармониин артистнууд аймагай ажахынуудта концертнүүдые табиһаар.

Иигэжэ Улаан-Үдын аймагта Буряадай литература, искусствын һайндэр жабхалантайгаар, эмхитэйгээр үнгэржэ байна.

Манай корр.

...АЛДАА ...ЖАЛТА ТҮЙЛАНА

...» гэжэ һуралсалай ...хонишон Б. С. Цыренов ...жэлдэ ажалай ехэхэн ...туйлажа, республика до...үү һууринуудай нэгые ...н. Тэрэ 100 эхэ хонин ...111 хурьга абажа, бүтэн ...түлжүүлһэн байна. ...тэй хонишон энэ жэл...эхэ хонин бүхэнһөө 120 ...хаар шиидэнхэй.

...үгэеэ хэрэг дээрэнь ...тулада тэрэ оролдосо...ар ажаллана. Мүнөө ...эхэ хонидһоо 388 хурь...байна. Б. Цыреновэй ...хүрэхэ арга боломжо ...бии. Даажа абаһан ...үбһэ тэжээлээр гүй...хай.

Д. БАЛДАНОВ.

ҮРЭҺЭ СЭБЭРЛЭЛГЭДЭ — ГОЛ АНХАРАЛ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) 1. Отделениин механик Н. Ю. Бахутов, МТМ-е даагшаА. К. Гаськов, 4-дэхи отделениин механизатор М. Б. Бужинаев, оньһожоруулагдаһан отрядай начальник К. Н. Злагостев гэгшэд бэлэдхэлэй жагсаалда табигдаһан техникэ шалгажа байна.

ТАРИЛГАДАА ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ивалгын туршалга үйлэдбэриин ажахын механизаторнууд таряа хуряалгаяа һайнаар дүүргэһэнэй удаа, хабарай тарилгын оньһон техникэ заһабарилжа эхилээ һэн. Хабарайнгаа тарилгые үсөөхэн үдэртэ һайн шанартайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ түгэс заһагдаһан техникын ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниие эндэхи механизаторнууд мэдэнэ. Тэдэнэй абаһан уялганууд сагһаа урид дүүргэгдээ.

Бидэ тус ажахын IV отделени ошожо, тэндэхи таряашадай ажал хэрэгтэй танилсабабди. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эндэхи механизаторнууд 3180 гектар таряалангһаа гектарай дунда зэргээр 21,5 центнер орооһо суглуулһан байна.

Эндэ бэлэдхэгдэһэн үрэһэн республикын колхоз, совхозуудта худалдагдана. Һаянай байдалаар тус отделени арба мянган центнерһээ үлүү үрэһэнэй орооһо ажахынуудта худалдаба. Отделениин механизаторнууд, таряашад хабарайнгаа тарилгада һайн бэлэдхэлтэй. Намар хахалагдаһан таряалан дээрэ 4 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Отделениин хүдэлмэришэд мүнөө үедэ хүрэнгыгөө орооһо хорложо байна. Эндэ хүдэлгэгдэхээр хараалагдаһан 26 тракторай 24-ниинь бэлэн болоо. Ойрын үдэрнүүдтэ үшөө хоёр трактор заһабарилагдажа, бэлэн болохоор хараалагдана.

Таряалангаа һайнаар элдүүрилжэ, һайн үрэһөөр хабарайнгаа тарилгые хэхэ хүсэлэнтэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. И. Т. Акулов заһабарилагдаһан орооһо ашаха түхеэрэлгые тоһодожо байна.
2. Отделениин үрэһэнэй лабораториие даагша А. Н. Козлова ажалдаа.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮД

СОВЕТ ПРОФСОЮЗУУДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэhэн үгэ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

на. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие дэбжээхэ гэhэн асуудал партийна болон ажахын органуудай гол анхаралда байха ёhотой. Энэ асуудалые хэдэн жэлэй туршада шиидхэнэбди, ехэ юумэн хэгдээшье. Гэбэшье партиин табиhан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада үшөө хэдэн олон жэл соо нэтэрүү шангаар ажаллаха хэрэгтэй.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, нүхэд, урдамнай айхабтар ехэ зохёохы ажал байна гээшэ.

Тэрэшэлэн байгша табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада, ерээдүй тээшэ бушуу түргэнөөр дабшаха үндэhэ hуури байгуулхын тулада мүн лэ зохёохы ёhоор ажаллаха хэрэгтэй. Оронөй ажахын хүгжэлтые 1990 он болотор хараалhан удаан сагай түсэб ойрын сагта зохёожо эхилхэмнай. Харин тэрээндэ научна талаар тон hайнаар үндэhэлhэн, сохом зүб тоо, баримтануудые оруулжа, ажахын болон түсэблэлгын [illegible] н мүнөө үеын арга методуудые, эмхидхэл болон хүтэлбэриин түхэл маяг болон байгууламжые хараалха хэрэгтэй болоно. Тиимэ болохолоороо, бидэ бүгэдэ түсэблэлгын талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэхэ ёhотой байнабди.

Тиимэhээ бүри мүнөө ажал хүдэлмэриин, ажахын, хүтэлбэриин эгээл түрүү арга методүүдтэ hуралсаха тон шухала. Энэ болбол манай хүдэлмэриин бүхы янза шэнжын, партиин, бүхы совет арадай шиидхэжэ байгаа бодото хэрэгүүдтэ хандалгын үндэhэ hууринуудай нэгэн болохо ёhотой.

Мүнөө үедэ экономикын талаар партийна, советскэ, ажахын болон профсоюзна органуудай үмэнэ ямар гол зорилгонууд байнаб гэжэ хэлэхэ болоо hаа, иимэ гээшэ ха:

— асуудал бүхэниие шиидхэхэдээ, энэ асуудалнай юhэдэхи табан жэлэй түсэбые, партиин XXIV съездын хараалhан бүхы экономическа болон социальна политикые тодорхойгоор бэелүүлхэ ябадалда хэр зэргэ туhатай гээшэб гэжэ хараха;

— ямаршье хэмжээндэ абтаhан hаань, ажахын шиидхэбэринүүд хэр зэргэ үндэhэлэгдэhэн, хэр ехэ аша үрэтэй байхаб гэжэ хододоо хараха. Табигдаhан зорилгонуудые шадаал hаа бага гарзатайгаар, обществодо туhа, үгэсэ ехэтэйгээр бэелүүлдэг байха. Гансал өөрынгөө зургаанай, нютагайнгаа тала хараха ябадалтай эрид тэмсэхэ;

— даалгагдаhан хэрэгэйнгээ түлөө, КПСС-эй ЦК-гай, правительствын шиидхэбэринүүдые дүүргэhэнэй түлөө ямаршье тушаалтай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хубиин харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ гээшэ бүгэдымнай ниитэ зорилго байhаар гэжэ эндэ үшөө дахин тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Партийна болон гүрэнэй жаяг заршам эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, тэрэнэй түлөө шанга хэмжээндэ хабаадуулдаг байха хэрэгтэй.

Нүхэд! Дээрэ хэлэгдэhэн асуудалнууд профсоюзуудта сэхэ хабаатай юм.

Манай профсоюзууд илаhан социализмын обществодо хүдэлмэрилнэ. Энээгээр тэдэнэй гол онсо өөрэ зүйлнүүд тодорхойлогдоно. Манай орон дотор мүлжэгшэ ангинуудай үни усадхагдаhан ушарhаа профсоюзууд арад зониие «хамгаалха» гэhэн үүргэеэ дүүргэхээ болинхой гэхэдэ болохо. Мүнөөшье профсоюзууд ажалшадые, Ленинэй хэлэhэнэй ёhоор, захиралга, зонхилолгоор дашууралгаhаа, нюбшо хойрог ябадалнуудhаа хамгаалха ёhотой юм аабза. Иимэ ушарнууд үшөөл дайралдадаг байhаар шуу. Гэбэшье профсоюзуудн ай гансал иимэ ажал хэдэг бэшэ. Советскэ профсоюзуудай гол илгаануудайнь нэгэн юуб гэхэдэ, тэдэнэр бүхы обществые хүгжөөхэ, үйлэдбэри дэбжүүлхэ, тэрэнэй ашаг урые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, арадай ажахые хүтэлбэрилгэдэ сэхэ, эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна.

Обществын ажабайдалдахи энэ удха шанар ехэтэй таладань нүлөө үзүүлхэ туршагдамал олон янзын арга хэрэгсэлнүүд профсоюзай гарта бии. Түбхын түрүүндэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар профсоюзуудта бии байгаа арга боломжонууд тэрэ тоодо ороно.

Шэнэ эрхэ байдалда социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай шухала шиидхэбэри hаяхан Центральна Комитет абаа. Социалис мүрысөөе партиин экономическа политикын гол шэглэлнүүдтэй тон нягтаар холбохо гээшэ тэрэнэй гол удха зорилго болоно. Энээниие хайшан гэжэ олгохо ёhотойб гэхэдэ, мүрысөөн ажалшадые гансал ехэ тоогой түлөө тэмсэхыень элсүүлхэ бэшэ, харин продукциин hайн шанарай түлөө, мүнгэ зөөри, материальна болон ажалай хүсэ шадал алмахын түлөө, үйлэдбэридэ научно-техническэ туйлалтануудые үрэ ехэтэйгээр, үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлые гол зорилго болгохо ёhотой бшуу.

Материальна болон моральна урмашуулгын зүйлнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ манай хүдэлмэридэ нилээд ехэ удха шанартай байна.

Манай хуулиин ёhоор, профсоюзууд салин хүлhэнэй, нормо болон тарифай асуудалнуудаар ехэ эрхэтэй гээшэ. Тиимэhээ материальна урмашуулгын хүсэтэ зэбсэг бологшо ажалай түлөөhэнэй удха шанарые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ профсоюзууд бидэндэ ехэхэн туhаламжа хүргэжэ шадаха байна. Мүнөө предприятинуудай олзо доходhоо ехэ ехэ фонднууд бии болгогдожо, үйлэдбэриин коллективүүдэй арга үгтэдэг болобо. Тиимэhээ ажалай түлөөhэнэй удха шанарые дээшэлүүлхэ арга боломжо улам ехэ болонхой.

Энээн тухай ямар ушарhаа hануулагданаб гэхэдэ, ажалай түлөөhэ болон материальна урмашуулгын фондые хүдэлмэришэдэй дунда адлишуугаар хубаажархиха ушарнууд үшөөл олон дайралдадаг байна. Ажалшадай ажана байдалые hайжаруулхын түлөө оролдолго гаргахадаа, хүдэлмэришэн бүхэндэ «hайн хүн боложо», ниитын үйлэдбэридэ оруулhан хубитыень хараада абалсангүйгөөр адли тэгшээр урмашуулха гээшэ буруу. Салин хүлhэн хадаа хаанашье үнэхөөрөө бодото ажалаар лэ олдоhон байха ёhотой. Салингаймни хэмжээн коллективэй үйлэдбэриин амжалтада минии оруулhан хубитаhаа сэхэ дулдыдана гэжэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэн элеэр мэдэржэ байха зэргэтэй.

Энээнhээл ажалша бүхэнэй абаха ашаг олзын хэмжээн эсэстээ дулдыдана ха юм. Шэнэ табан жэлэй туршада совет хүнүүдтэ олгогдохо ашаг олзонууд тэнгэриhээ тэб гээд унаха гү, али хэн нэгэнhээ бидэндэ бэлэг боложо ороxo бэшэ ха юм. Тэдэниие бидэ өөhэдөө бии болгохо ёhотойбди. Харин тиихын тулада үсэд шангаар, эршэ хүсэтэйгөөр ажаллаха шухала.

Материальна урмашуулгые нарижуулхатаяа хамта моральна урмашуулгын үүргые нилээд дээшэлүүлхэ ёhотойбди.

Моральна урмашуулга ехээр хэрэглэдэг гээшэбди. Ажалай габьяае мэдэрhэнэй дээдэ зэргэнь хадаа орденуудаар шагналга, хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо ябадал болоно. Эрхим хүдэлмэрилэгшэдые, түрүү коллективүүдые нигэжэ урмашуулха гээшэ саашадаашье ехэ удха шанартай байха.

Гэбэшье моральна урмашуулга хадаа гансал шагналнууд болоно гэжэ ойлгохонь буруу. Энээнhээ гадна, ниитын hанамжа гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай байха ёhотой. Предприяти бүхэндэ, коллектив бүхэндэ хэмнай хэр hайнаар хүдэлмэрилнэб гэжэ бүгэдэ хүнүүд мэдэжэ байха, хүн бүхэн хэhэн ажалайнгаа хэмжээгээр тэмдэглэгдэдэг байха зэргэтэй. hайнаар хүдэлөөл hаа, арюун сэбэрээр коллективтэ бэеэ абажа ябаал hаа, хэзээшье үндэр сэгнэлтэдэ хүртэхэ, сугтаа хүдэлдэг хүнүүдэйнгээ зүгhөө хүндэлэгдэхэ, баяр баясхаланда лаб хүртэхэб гэжэ бүхы хүнүүд этигэдэг байха зэргэтэй. Мүн тэрэшэлэн зайран забхайшуул болон лоодорьнууд, ажал hэлгүүлэгшэд болон голодоhо гаргагшад хатуугаар хэhээгдэхэ, нүхэдэй зүгhөө шоо үзэгдэхэ, тэдэниие хайрлаха хараха нүхэр байхагүй гэжэ хүн бүхэн мэдэхэ ёhотой.

Ажалай жаяг заршамые нилээд дээшэлүүлхэ, ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандаха, ондоогоор хэлэбэл, ажалша хүн бүхэндэ ажалай hэшхэл гээшые бии болгохо хэрэгтэ профсоюзуудай съездын делегадууд ёhото анхарал хандуулха байhаниинь дамжаггүй.

Социалис байгуулалтын амжалтанууд хадаа «ажалай үедэхи булад, хатуу журам заршамтай» тон сэхэ холбоотой гэжэ Владимир Ильич Ленин хэлэhэн байна (36 т., 203 нюур). Совет хүнүүдэй бэеэ абажа ябаха эгээл гол дүримүүдэй тоодо иимэнүүдые оруулhан байна: «бү хашара, ...ажалай жаяг заршам тон нягтаар сахи...» (мүн лэ тэндэ, 174 нюур). Хүдэлмэришэдэйшье, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэйшье зүгhөө багаханааршье жаяг заршам эбдэхэ ябадалтай эбсэжэ болохогүй гэжэ Ленин тоолодог байгаа.

Иимэ ушарhаа профсоюзууд ажалшадай аша туhые хамгаална, тэдэ социалис журам эбдэдэг хүнүүдые үмэгшэлхэ ёhогүй, аргашьегүй. Эндэ пролетарска шанга хиналта, эрилтэ табиха хэрэгтэй. Энэ талаар таанадта ехэ эрхэ ба арга боломжо бии, тэрэнээ гүйсэд hайнаар хэрэглэхэ ёhотойт.

Профсоюзууд хадаа «Коммунизмын hургуулиин үүргэ дүүргэдэг болохо» гэhэн Ленинэй заабарида түбхын түрүүн иимэ ойлгомжо ороно гэбэл, хүнүүдтэ коммунис мэдэрэл нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлгые тэдэнэй үйлэдбэриин ажал ябуулгатай, обществын аша туhада зорюулдаг ажалтай нягтаар холбохо хэрэгтэй гээд hануулха шухала байна, нүхэдүүд. Профсоюзуудай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шухалань гэхэдэ, олониитэ хүдэлмэришэдые ажалда, арадай баялигта бодото социалис, коммунис ёhоор хандадаг болохые туйлаха шухала.

Партиин экономическа политикые бэелүүлгэдэ, тэрэ тоодо научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ талаар шухала хэрэг бэелүүлгээр партида эдэбхитэйгээр туhалха олон арга боломжо манай профсоюзуудта бии гээшэ. Хүдэлмэришэдэй шадабари мэргэжэл дээшэлүүлхэ, ажалшадай научно-техническэ ба экономическа hуралсал дэлгэрүүлхэ, ухаалан зохёогшод ба урлан нарижуулагшадай хүдэлөө үргэдхэхэ хэрэгтэ профсоюзуудай ажал ябуулга онсо удха шанартай болоно.

Бар хүсэнэй ажал оньhожоруулха талаар шухала удха шанартай асуудалда профсоюзууд ехэ анхарал хандуулха ёhотой. Мүнөө ехэ удха шанартай боложо байhан энэ асуудалаар партиин Центральна Комитет тусхай шиидхэбэри hаяхан абаhан байна. Энэ тогтоол хадаа табигдажа байhан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ гол шэглэл олгоно. Мүнөө министерство ажахын ба партийна органууд тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлхэ болоно. Энэ талаар профсоюзуудай хэхэ хүдэлмэри ажалай гурим сахиха ба эрхэ байдал hайжаруулгатай таhаршагүй холбоотой.

Нүхэдүүд! Үйлэдбэри хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ хабаадалсан, ажалшадай байдал hуудал hайжаруулгада профсоюзуудай оруулhан хубита тухай хэлэгдээ гээшэ. Тэдэнэй хэhэн хүдэлмэриин удха шанар сэгнэшэгүй ехэ. Гэбэшье профсоюзууд совет хүнүүдэй ажаhуудал ба ажалай эрхэ байдал, тэдэнэй байдал hуудалтай хабаатай асуудал шиидхэхэ талаар шухала үүргэнүүдые дүүргэнэ.

Ажалшадай салин хүлhэнэй ба материальна урмашуулгын, социальна страхованиин талаар олон асуудал профсоюзуудай бэелүүлхэ уялгада ороно. Ажалшадай культурнаар, hайнаар амарха, санаторно-курортно эмшэлгэ абаха, аяншалгада ябаха, физкультура ба спортдо хабаадаха материальна бааза профсоюзуудта бии гээшэ. Ажалшадай ажаhуудал, ниитын эдеэ хоол, тэдэниие хангаха хүдэлмэри hайжаруулха тушаа оролдолго гаргаха талаар профсоюзууд баhал ехэ арга боломжотой. Эдэ бүгэдэ хэдэн арбан миллион хүнүүдэй аша туhын хэрэг болоно.

Профсоюзуудай ажал ябуулгын энэ талань ажалhаа сүлөө сагые хэрэглэхэ шухала асуудалда сэхэ хабаатай. Ажалhаа сүлөө саг гээшэ ниитын баялигай хэмжээн мүн гэжэ үшөө Маркс хэлэhэн байгаа. Гэбэшье бүхы обществын материальна болон духовно баялигые бүри ехээр арьбадхахын тула хүнэй бэлиг шадабариие бүхы талаарнь хүгжөөлгэдэ ажалhаа сүлөө саг ашаглагдаа hаа, тэрэ үнэхөөрөө олониитын баялиг гэжэ тоологдохо болоно. Энээнэй аша туhада социализм хэрэгтэй хамаг эрхэ байдал байгуулаа, амархыень, эрдэм болбосорол ба соёл культураяа дээшэлүүлхынь тула, бэеынгээ элүүр энхые бэхижүүлхэ ба физическэ талаар хүгжэхынь тула, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ, ондоошье эрилтэнүүдээр хангахынь тула совет хүндэ гүйсэд хүрэхэ сүлөө саг үгэhэн байна. Теэд манай орондо байгуулагдаhан эрхэ байдал, совет хүнүүдтэ олгогдоhон сүлөөтэй саг хаа хаанагүй имагтал тиимэ хэрэгүүдтэ, ажалшан бүхэндэ, мүн обществодо ашатай туhатайгаар үнгэргэгдэнэ гэжэ бидэ хэлэхэ аргатай гүбди? Тиигэжэ хэлэхэ арга үшөөл үгы байhаар.

Олонхи ушарта энэ сагнай хооhоор, бодомжогүйгөөр үнгэргэгдэнэ, заримдаа хүндэ өөртэнь, ондоошье хүнүүдтэ, эсэсэй эсэстэ ниитын аша туhада хохидолтойгоор үнгэргэгдэнэ. Эндэ обществодо харша ябадалнууд тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Обществодо харша ямаршье ааша усадхахын тула бидэнэр гүрэнэй ба захиргаанайшье талаар хатуу хэмжээнүүдые абаhан, саашадаашье абаха байнабди. Гэхэтэй хамта олониитэ, ажалай коллективүүд тиимэ ушар ябадалтай өөhэдөө тэмсэл ябуулха уялгатай, тиимэhээ энэ үүргэ профсоюздашье хабаатай.

Ажабайдалдаа хүнэй бэеэ абажа ябалга — тэрэнэй гансахан хубиин хэрэг бэшэ. Ажалhаа сүлөө саг — обществын үмэнэ харюусалгаhаа зайсаад ябаха саг бэшэ.

Нүхэдүүд! СССР-эй профсоюзуудай XV съезд профсоюзуудта тоосоо ба hунгалтануудые үнгэргэхэ талаар политическэ шухала кампаниие түгэсхэхэнь. Үнгэргэгдэhэн суглаан, конференци болон съезднүүд дээрэ Советскэ Союзай Коммунис парти, тэрэнэй Центральна Комитет тушаа hайшаалта халуун үгэнүүд яhала хэлэгдээ. Тэндэ үгэ хэлэhэн хүдэлмэришэд ба алба хаагшад, колхознигууд ба эрдэмтэд СССР-эй профсоюзууд Ленинэй партиие тойроод нягтаар жагсанхай, партиин хүтэлбэри хадаа совет профсоюзуудай хүсэ шадалай эшэ үндэhэн хэзээдэшье байhан, байна, саашадаашье байха гэжэ тэмдэглэhэн байна.

Профсоюзуудай хүтэлбэриие бэелүүлэн, партимнай тэдэнэй ажал ябуулгые hайжаруулха тушаа саг үргэлжэ оролдоно, профсоюзуудай организацинуудай амжалтатайгаар хүдэлмэрилхын тула хэрэгтэй эрхэ байдалаар хангана. hүүлэй жэлнүүдтэ партиин Центральна Комитедэй үүсхэлээр профсоюзуудай ажал ябуулгын эрхын үндэhэ hуурине бүхыдэнь, илангаяа ажалшадай аша туhын хэрэгтэ сэхэ хабаатай талыень ехээр үргэдхэhэн хуулинууд баталан абтаа. Тусхайлан хэлэбэл, СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаhан «Ажал тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай хуулинуудай үндэhэ hууринууд» ба «профессиональна союзай фабрична, заводской, нютагай комитедүүдэй эрхэ тухай дүримүүд» тон шухала удха шанартай.

Профсоюзуудаар дамжуулан, предприятинуудые хүтэлбэрилгэдэ хүдэлмэришэд ба алба хаагшадые улам эдэбхитэйгээр хабаадуулха хараа шугам партимнай баримтална. Завод, фабрика, совхозуудай хүдэлмэриин түсэбүүдые, социальна хүгжэлтын түсэбүүд ба бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг үйлэдбэриин зүблөөнүүд болон хүдэлмэришэдэй суглаанууд бодото дээрээ социалис демократиин, ниитын, хиналтын, олониитэ ажалшадые хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулха шухала арга нүхэсэл мүн болоно.

Ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ профсоюзуудай табиhан эрилтэнүүдые дэмжэхын, коллективнэ договорнуудые захиргаанай зүгhөө заатагүй дүүргэдэг байхын тула, хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй өөрынгөө уялга мэдэрдэг, профсоюзай организацинуудтай саг үргэлжэ зүбшэдэг байхын, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай hанамжа дурадхалнуудые анхаралтайгаар шагнадаг байхын тула партийна организацинуудай зүгhөө профсоюзуудта бодото туhаламжа хүргэгдэхэ ёhотой.

Би энэ трибуна дээрэhээ профсоюзуудай гэшүүд байhан олон миллион коммунистнуудта хандаха байнаб. Нүхэдүүд, профсоюзай организацинуудай хүдэлмэриин ниитэ хэмжээн, үрэ дүн таанадай эдэбхи үүсхэлhээ, өөhэдhөөтнай гол түлэб дулдыдаха байна, таанад өөhэдөө тэдэ организацинуудай гэшүүдынь байна ха юмта. Профсоюзай эмхидэ ёhын тулада гэшүүн байха бэшэ, харин тэрэнэй ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаха эрилтэ коммунист бүхэндэ парти табина. Профсоюзуудай органуудта hунгагдаhан коммунистнуудта парти шанга эрилтэ табижа, олониитын найдабариие хүндэлхые, тэрэ найдабариинь бодото ажал хэрэгээрээ харюулхаар hургана.

XXIV съезд дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор профсоюзуудай бүхы хүдэлмэриин хэмжээе саашадань бүри үргэхэ хараа зорилго парти табина. Хүтэлбэриин hургуулиин, ажахын hургуулиин, ажалда коммунис ёhоор хандаха hургуулиин үүргые профсоюзуудай hайнаар дүүргэхын тула парти саашадаашье оролдохо байна.

Нүхэдүүд! Профсоюзуудай съезд дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, совет обществые хүгжөөхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэн ангиин үүргэ тушаа онсо тогтохо хүсэлтэйб.

Мүнөө үеын совет хүдэлмэришэн анги гансахан революциин урда тээхи пролетариадhаа илгаатай бэшэ, харин СССР-тэ социализмын илалта туйлагдаhан гушаад онуудай хүдэлмэришэн ангиhаа үшөө илгаатай гээшэ. Обществын социально-политическэ ба экономическа гол хүсэн бологшо хүдэлмэришэн ангиин үүргэ бүри дээшэлээ. Тэрэ тоогойнгоо талаар манай ороной эгээл ехэ анги мүн. Совет засагай үедэ хүдэлмэришэн анги 6 дахин олошоржо, мүнөө 65 миллион хүн болонхой. Тэдэнэй гурбанай хоёр хуби индустриальна хүдэлмэришэд. Хүдэлмэришэдэй ниитэ hуралсалай ба мэргэжэлэй хэмжээн үндэhөөрөө хубилаа. Иимэ нэгэ жэшээ харая, 1939 онhоо хойшо гүйсэд дунда, тусхай дунда hургуулитай хүдэлмэришэдэй тоо 30 дахин олошороо. Мүнөө хүдэлмэришэн анги гансахан промышленностьда бэшэ, мүн хүдөө ажахын үйлэдбэридэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэнэ. Манай экономикын газар таряалангай секторто ажалладаг хүдэлмэришэд 9 миллионhоо дээшэ болоо. Хүдөө ажахын ажалай индустриальна шэглэлтэй болохо бүри хүдэлмэришэдынь улам олошорхо байна.

Мүнөөдэрэй түрүү хүдэлмэришэн — гүнзэгы эрдэм hургуулитай, культурна ехэ хүгжэлтэтэй, ажалдаа үнэн сэхэ ба творческоор хандадаг хүн. Тэрэ үйлэдбэри дээрээ өөрыгөө эзэн ёhоор, манай обществодо боложо байhан бүхы юумэндэ өөрыгөө харюусалгатай хүн гэжэ тоолодог. Тиимэ хүдэлмэришэн политическэ талаараа эдэбхитэй, оhол назагай, харюусалгагүй ябадалда, үйлэдбэри эмхидхэлгын ямаршье дутагдалда тэрэ тэсэшэгүйгөөр хандадаг байна. Тиимэ хүдэлмэришэн хара амяа хараhан ябадалтай, хүнүүдэй ухаан бодол ба журамда үзэгдэдэг хуушанай ямаршье үлэгдэлтэй эбсэшэгүй тэмсэл ябуулна.

Партиин нангин зорилго, коммунизмын нангин хэрэг тиимэ хүдэлмэришэнэй бүхы үзэл бодолой hургаал боложо, өөрынь үйлэ хэрэгые, тэрэнэй хүнүүдтэ хандалгые, тэрэнэй ажабайдалай хамаг бүхы жаяг заршамые тодорхойлно.

Манай хүдэлмэришэн ангиин залуу халааниие эдэ бүхы шанар шэнжээр хүмүүжүүлхэ гээшэ туйлай ехэ удха шанартай. Залуу хүбүүн, басаган бүхэнэй ажал хэдэг хүнэй үүргэ ба нэрэ хүндые, хүдэлмэришэн ангиин түүхэтэ хуби заяае зүбөөр ойлгожо, тэрэнэй алдарта зэргэдэ жагсахые оролдохоор hургуули, комсомол, профсоюзууд хүдэлмэреэ эмхидхэхэ ёhотой.

Коммунизм байгуулгын мүнөө үеын шатада манай ороной хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашад ба ажалша интеллигенциин холбоо барисаанай удха бүри гүнзэгырнэ. Коммунизм байгуулгада гол үүргэ дүүргэжэ байhан саашадаашье дүүргэхэ хүдэлмэришэн анги энэ агууехэ холбоо барисаанай гол хүсэн мүн. Имагтал энэ үндэhэ hуури дээрэ совет обществын үзэл бодолой, политическэ ба социальна нэгэдэл бэхижэнэ, ороноймнай нацнинууд болон үндэhэ яhатан хоорондоо дүтэрхы болоно.

Манай бүхы ажабайдалай гол ёhо гуримуудай нэгэн болохо пролетарска интернационализм совет обществын хүдэлмэришэн ангиин эрхэ байдалтай таhаршагүй холбоотой юм.

Манай ороной хүдэлмэришэн анги юунэй түлөө өөрынгөө хэжэ байhан тэмсэлые бүхы оронуудай пролетарьнарай уласхоорондын тэмсэлэй таhаршагүй хуби гэжэ ходо харадаг байhан. Өөрынгөө түүхын түрүүшын алхамhаа хүдэлмэришэн ангимнай интернациональна хүсэн боложо тодоронхой. Интернационализмын, арад зонойнгоо ба дэлхэйн бүхы ажалшад тушаа түүхээр заяагдаhан өөрынгөө үндэр уялгын аша туhада манай ороной хүдэлмэришэн анги бага бэшэ хохидолдо ороhон, айхабтар ехэ баатаршалга, эрэлхэг зориг ба дабагдашагүй тэсэбэри харуулhан байна.

Дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй үмэнэ совет хүдэлмэришэн анги бүгэдэндэ мэдэрэгдэhэн алдар габьяатай. Зүгөөр дэлхэй дээрэхи ангиин тэмсэлдэ — империализмда эсэргүү, арадуудые сүлөөрүүлгын ба социализмын түлөө тэмсэлдэ тэрэ капиталай оронуудай хүдэлмэришэн ангиhаа ондоогоор хабаадана. Имагтал Советскэ Союзай, социалис бусад оронуудай хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай гараар, ухаан бодолоор, хүсэ шадалаар эб найрамдал бэхижүүлгэ ба хүн түрэлтэнэй социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ шухала үүргэ дүүргэжэ байhан социализмын экономическа ба оборонно хүсэ шадал байгуулагдаа.

Социализмын талаhаа харуулагдадаг үльгэр жэшээгэй хүсэн уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе хүгжөөлгэдэ хододоо ехэ үүргэ дүүргэнэ. Социальна хангалгын, ажалшадай эрхэ сүлөө хангалгын талаар совет засагай туйлалтанууд хилын саанахи хүдэлмэришэдэй капиталай дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү тэмсэл ябуулгадань зоригжуулхы жэшээ боложо үгэнэ.

Мүнөө үеын үйлэдбэри ба научно-техническэ дэбжэлтэдэ манай туйлаhан амжалтын жэшээнүүд онсо үүргэ дүүргэнэ. Энэ хэрэгтэшье совет хүдэлмэришэн анги манай научно-техническэ интеллигенцитэй хамта түрүүшын ээлжээнэй үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Юуб гэхэдэ, хүгжэлтэ ехэтэй социалис обществын эрхэ байдалда тэрэ ажаhууна, коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулгын зорилгонуудые шиидхэнэ. Тиимэhээ социализмын үедэ хүдэлмэришэн ангиин юу хэжэ шадаха тухай, социалис байгуулалтын арга боломжонууд тухай дэлхэй дээрэ сэгнэлтэ үгэдэг болоhониинь мэдээжэ. Энэ хадаа айхабтар ехэ нэрэ хүндэ, түүхын харюусалга ехэтэй хэрэгэй эшэ үндэhэн болоно бшуу.

Совет хүдэлмэришэдэй, социалис бусад оронуудай хүдэлмэришэн ангиин ажалай, политическэ, ниитын эдэбхи үүсхэлhээ «Бүхэдэлхэйн, ажалай агууехэ армиин» хүсэ шадал, социализм тээшэ тэрэнэй илагдашагүй дабшалта дулдыдана.

Бүхы дэлхэйн үйлэдбэриин ба социально-политическэ гол хүсэн болоhон мүнөө үеын эгээл түрүү революционно анги — уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин зэргэнүүд, үүргэ саашадаашье ургаха байна. Научно-техническэ революци хүдэлмэришэн ангиие үсөөрүүлхэ, бүри үгышье болгохо юм гэхэ хэтээр марксизмда эсэргүү номнолой буруу байhые иимэ жэшээнүүд харуулна: научно-техническэ дэбжэлтэ хаанашье хүдэлмэришэн ангиие улам олошоруулна, тэрэ тоодо мүнөө үеын үйлэдбэри шэнэ мэргэжэлнүүдые бии болгоно.

Капиталис оронуудта хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн улам үргэдэнэ. Зарим оронуудта энэ хүдэлөөн ниитэ политическэ ехэ үйлэ хэрэг болонхой. Үргэн далайсатайгаар дэлгэрhэн ангиин энэ тэмсэлдэ юун харагданаб гэхэдэ, экономическа байдал hайжаруулхын түлөө тэмсэл гүрэнэй монополис эзэрхэлгын гуримда эсэргүү тэмсэл болон хубилна. Энээндэ коммунистнууд анхаралаа саг соонь хандуулна. Амжалтаар түгэсэhэн Англиин шахтернуудай hаяхан болоhон буhалгаан, Италиин олониитэ ажалшадай хүсэ ехэтэ добтолго, бусад оронуудта боложо байhан ехэ ехэ забастовконууд тэрэ тэмсэлэй бодото жэшээ боложо үгэнэ. Латиин Америкын, Ази ба А[...] нуудай хүдэлмэришэнэ[...] нэй амжалтанууд бид[...] суулна.

Манай парти, хүдэл[...] хы совет ажалшад ан[...] лаар аха дүүнэрэйнгээ [...] hаналаа нэгэдэнэ. Бид[...] тарска дайшалхы амар[...] дэндэ хүргэнэйди. Кап[...] нуудай ажалшадай улам[...] байгаа жагсаал ба проф[...] гэдэл, өөрынгөө эрхэ [...] гаалгада тэдэнэй харуул[...] тарска хатуу зориг, [...] хүндэ ёhотой омогорх[...] түрүүлнэ.

Дэлхэйн хүдэлмэриш[...] лөөндэ совет арадай сэх[...] саха шухала арга боло[...] социалис оронуудай [...] жагсаал ба харилсаа х[...] жүүлгэ, эб найрамд[...] циальна хүгжэлтын ту[...] дэ хабаадаха тушаа [...] жэ байхадань, манай п[...] союзуудай уласхоорон[...] саа холбоондо ехэ ан[...] дуулна.

Съезд дээрэ байлса[...] саанахи профсоюзуудай [...] шэдөөр дамжуулан, дэлх[...] мэришэнэй ба профсо[...] лөөнэй бүхы отрядууд[...] хыемни зүбшөөгыт!

Ажалшадай ангиин та[...] рүү зэргэдэ коммунис [...] хэзээдэ мэтэ ябалсана, [...] тиин, совет хүдэлмэриш[...] манай оронoй бүхы [...] үмэнэhөө аха дүү парти[...] трибунаhаа манай интер[...] на hаналаа нэгэдэлгэ [...] дэнэй тэмсэлдэ амжал[...] хыень хүсэхэ байнаб.

Нүхэд делегадууд!

Гадаадын политикы[...] нууд манай партиин, ман[...] ажал ябуулгын таhарш[...] шухала хубинь болодог[...] дээжэ.

Мүнөөнэй үедэ бэелүү[...] гадаадын политикын гол[...] нүүд ба зорилгонууд [...] XXIV съездээр тодорх[...] байгаа. Съездын батал[...] программа эб найрамд[...] программа гэжэ нэрлэгд[...] сэхээр бэелүүлэгдэнэ, да[...] литикын үрэ-ехэтэй дүн[...] болонхой.

Манай шууд сэхэ хар[...] хадаа арадуудай эб н[...] эрхэ сүлөө болон аюулг[...] лые эдэбхитэйгээр хамга[...] дал болоно. Энэ хараа [...] бидэнэр уласхоорондын [...] манай алхамуудые таа[...] ханинарнууд болон со[...] таяа хамта бэелүүлнэбди. политикын бүхы гол асу[...] даар бидэнэр социалис [...] дэлэй оронуудтай бодото[...] hэн ниитэ хараа бодол [...] набди. Энэ хадаа манай [...] хэрэгүүдые амжалтатан[...] хэдэ сэгнэшэгүй удха [...] гэжэ дүй дүршэл харуул[...]

Нүхэдүүд, Варшавска[...] то хабаададаг оронуудай [...] ческэ консультативна [...] зүблөөн энэ оной янва[...] гада боложо, Европын асу[...] дые хаража үзөө [...] мэдэнэт. Шухала шиидх[...] абтаhан байгаа. Тэдэн[...] гэхэдэ, Европодохи аюу[...] дал бэхижүүлгэдэ эд[...] туhалха, Европын [...] харилсаа холбоо байгуу[...] бодолые тодорхой удха[...] хо, Европодо гараhан ас[...] дые бодотоор гурим[...] hалха ябадал болоно.

Европо шэнэ шатын бо[...] ерээд байна гэхээр. Эб н[...] аюулгүй байдал хангах[...] зын харилсаа холбоо [...] хүгжөөхэ hанал бодол [...] олон гүрэнүүдээр мэ[...] дэмжэгдэдэг боложо байн[...] лис оронуудай амгал[...] үүсхэлнүүд Европодохи [...] байдалай ба харилсаа [...] асуудалнуудые бодото[...] үзэхэ арга олгоhон т[...] байдал тогтоолгодо ту[...] асуудалнуудые шиид[...] угаа ехэ түүхэтэ удха [...] зорилго болоно. Энэ [...] ропын хүдэлмэришэн [...] тоодо профсоюзууды[...] үүргэ дүүргэхэ болоно. [...] хи аюулгүй байдалай [...] харан, гүрэнүүдэй ниитэ[...] зүблөө зарлахые бидэнэ[...] хаhые таанад мэдэнэт.

Аюулгүйн ба харилс[...] ной асуудалнуудаар з[...] лахые али нэгэн тухэл [...] гаар дэмжэгдэдэггүй т[...] Европодо мүнөө үгы ла [...] дурадхалые Канада [...] Американ конгрессто [...] Никсонэй хэhэн элид[...] жа үзэхэдэ, США зүбл[...] мүн лэ дэмжэнэ. Мүнө[...] үнгэргэхэ болзор тухай [...] шиидхэхэ, тэрэнэй [...] гол шэглэлнүүдые [...] шиидхэхэ хэрэгтэй.

Энээн тушаа өөры[...] халнуудые социалис о[...] роподохи эб найрамдал [...] байдал ба харилсаа хол[...] деклараци соогоо найру[...] ха юм. Тус деклараци [...] договорто хабаададаг [...] тэй Политическэ конс[...] Комитедэй Прагада бол[...] лөөн дээрэ баталан абт[...]

Европын капиталис [...] рэнүүдтэй али алин[...] туhатай холбоо бай[...] жөөхын түлөө социа[...] шууд сэхээр оролдолго[...] Энэ талаар эли бодо [...] туйлагдаа. Энэ хадаа [...] Францида, Финляндида, [...] навиин оронуудта хама[...]

Германиин Федерат[...] публикатай манай хар[...] та яhала hайн хубила[...]

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи [...]

МОСКВА. Кремлиин Съездүүдэй Ордон. СССР-эй профсоюзуудай XV съезд. Зүблөөнэй үедэ зал соо.

ТАСС. Фототелеграфаар абтаба.

СССР-эй ПРОФСОЮЗУУДАЙ XV СЪЕЗД

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгын түгэсхэл

(Эхиниинь 1-дэхи, 2-дохи нюурнуудта).

...най. СССР ба ФРГ-гэй хоо-...дохи договорой, тэрэшэлэн ...ба ФРГ-гэй хоорондохи ...орой баталагдаһанай ашаар ...хубилалта болоо бэшүү.

...эдэ договорнуудые эсэс-...баталха ябуулганууд хэгдэжэ ... СССР-эй Верховно Совед-...Польшын Арадай Республи-...сеймдэ, ФРГ-гэй хуули гар-...органуудта зохихо зүбшэл-...хэгдэжэ байнхай.

...ССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондо-...договорые эсэслэн баталхада ...олон һалбаринуудаар совет-...Германиин харилсаануудай ...шанарайнгаа талаар шэ-...үрэ ехэтэй шатада орохо ...ниинь сохомтой. Энэ хадаа ...ССР-эй ба ФРГ-гэй аша туһада ...хаһаа гадна, харин Евро-...эб найрамдал бэхижүүлгэдэ ...удха шанартай гэжэ би-...тоолонобди.

...договорнуудые эсэслэн баталха ...асуудал тушаа Федеративна ...блинкада нилээд шанга тэм-...болжо байна. Договорнуудые ...хаадаг, тэрэнһээ байтагай, ...ба социалис оронуудай ...хоо эбтэй байха ба таатай ...харилсаануудые хүгжөөхэ ...боложые һэжэглэхые эрмэл-...политигууд бии байшоо.

...договорто дурагүйлхэгшэд юу ...? Тэдэнэр өөһэдынгөө түсэ-...нюунагүй. Тэдэнэрэй һа-... договорнууд тиимэ һай-...байна, юуб гэхэдэ, Европын ...үүдэй хубилашагүй байһан ...тэдээн соо бэшэгдэнхэй, тэ-...договорнуудай эдэ статья-... «хубилгаха» тухай үгэ ...гаргана. Хилые хубилгаха ...договорто дурагүйлхэгшэдтэй ...хэрэгшэд үгы, байхашьегүй ...эли бэшэ аал. Энэ хадаа мү-..., сааша саашадаашье зүб-... асуудал бэшэ гээшэ. Со-...оронуудай хилэнүүд хуби-...гүй. Имагтал эндэ бодото бай-... договорнууд харуулнал.

...ДР-эй бүрин эрхэтэ байдалые ...хүсэдэг байһанаа ...нуудта дурагүйлхэгшэд ...гүй. Тэдэнэр хуушанай бай-...тэхэрихые хүсэхэл байна ...Германиин Демократическа ...ублика арбаад шахуу жэ-...турша соо социалис замаар ...хитайгаар хүгжэжэ ябана. Энэ ...ублика уласхоорондын мүнөө-...байдалда эдэбхитэйгээр ...дадаг. Энээнииe обёорхые ...хэнэгүйб, зохихо тобшолол-... хэн хэнэгүйб, тэрэ өөрынгөө ...икые мухардалгада хүргэ-...дахa байна. Бэеэ даанхай ...эрхэтэ социалис орон болог-...ДР-эй байдалые хүсэд хэм-...харaада абангүйгөөр Евро-... оршон байдалые бодотоор ...улха аргагүй гэжэ ойлго-...саг тулажа ерэһээр үнинэйл. ...ФРГ харюусалгатай хэ-...хэ ушартай болоод бай-...һээ арадайнь хуби заяан, ...олон удаан жэлэй тур-... ФРГ-дэ бусад гүрэнүүдэй ... тодорхойлогдохо байна ... Энэ хадаа харилсаа холбоое ... зүришэлдөө зүрилдөөе, ... байдал һулаaруулгые ... шангадуулгые шэлэхэ ..., эб найрамдалай полити-..., али дайнай политикые шэ-...бадал болоно.

...етскэ Союз тушаа хэлэхэ ...һаа, ФРГ-тэй харилсаануу-...һайжаруулха хэрэгтэ үнэн сэ-...ботойгоор лэ хандaнабди, ...энэ асуудалай манай орондо ...асуудал боложо шадахагүй ...йн шалтагаануудынь ойлго-... Гитлеровскэ ээрхэг түрим-...бтолго үнгэрэгшэ дайнай ...манай арадта ямар ехэ гаса-...болон үзүүлээб гэжэ совет ...үшөөл мартаагүй. Гэбэшье ...хүндэ хүшэр үйлэ хэрэгүүд ...Германитай манай харил-...дые хүгжөөлгэдэ дабагда-...һаад хаалта хододоо байха ...гэжэ бидэнэр тоолонобди. ...Союзтай, бусад социалис ...тай харилсаануудаа һайжа-... Баруун Германиин олон-... зоной хүсэдэг байһан ба-... хараадаа абанабди.

...дүүд. Европодо бата бэхи ...рамдалай үндэһэ һуури та-...тулада мүнөө үедэ олон ... правительстванууд ба оло-...ехэ, олон янзын хүдэлмэри ...тиихэдээ Европодохи ша-... шанга байдал һулаaруулхые ...түй, тэрээндэ али болохоор ...татадаг баруун оронуудтахи ... хүсэнүүдэй эсэргүүсэл-...мбаха баатай бологдоно. ... эдэ хүсэнүүд ниитэ Ев-...зублеөндэ бэлэдхэлые орёо ...һэдэлгэ гаргана, тэрэниие ... унжагайруулхын тулада ...шалтагуудые һанаанһаа аба-...дана. Жэшээлхэдэ, зүблөө ... тухай дурадхал, Европо-

до манай бэелүүлдэг бухы политика Европодохи экономическа нэгэдэлые гү, али «Юрэнхы дэлгүүр» гэжэ нэрлэгдэдэг нэгэдэлые һуларуулха зорилготой гэһэн хэбэртэй һанаан зүндэ ороогүй хуурмаг үгэнүүдые тараана. Энэ асуудалаар хэдэн үгэ хэлэхэ шухала болоно.

Баруун Европодохи бодото байдалые, тэрэ тоодо «юрэнхы дэлгүүр» шэнги капиталис оронуудай экономическа тиимэ бүлэглэлэй бии байһые Советскэ Союз хэрэгсээнгүй гарадаггүй. «Юрэнхы дэлгүүрэй» ябуулганууд, тэрэнэй хубилалтын хойноһоо бидэнэр анхаралтайгаар ажаглан хаража байдагбди. Энэ бүлэглэлдэ хабаадагшадтай манай ханилсаан ямар байхаб гэхэдэ, Европын социалис хубида тохёолдоһон бодото байдалые, тусхайлбал, Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй гэшүүн оронуудай аша туһые тэрэнэй ямараар мэдэрэлгэһээнь дулдыдаха байһаниинь ойлгосотой. Бидэнэр тэгшэ эрхэтэй экономическа харилсаануудые байгуулхые хүсэнэбди, газаашалгые буруушаанабди.

Нүхэдүүд! Дайнай гуламтануудые усадхахын түлөө тэмсэл, мүн арадуудай эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалда империалистнуудай халдан оролгодо харюу сохилто — совет ороной гадаадын политикын шухалын шухала шэглэлынь болоно.

Индохитадтахи дайн байлдаае «Америкын түүхэдэхи эгээн лэ унжагай удаан, хүндэ хүшэр дайн болоно» гээд США-гай президент мэдэрһэн байна. Энэ дайн ээрхэг түримхэй ябуулгын ба арадуудые дарлалгын империалис политика хүсэд урагшагүйдэхэ гэжэ харуулжа үгөө. Индохитадта өөрынгөө политическа ба стратегическэ байдалые хэбээрнь үлөөхын тулада энэ райондохи национально-сүлөөрэлгын тэмсэлые, хамагай түрүүндэ нютагай хүлһэншэдэй туһаламжаар дараха гэжэ США мүнөө һанаашалдаг болонхой. Энээниие Вашингтондо дайн байлдаае «Вьетнамай шэнжэтэй болголго» гэжэ нэрлэдэг. Индохитадай патриодуудта сохюулжа нилээд доройтоһон американ сэрэгүүдые туһамаршадай сэрэгүүдээр һэлгэхые хүсэнэ, зүгөөр политическэ үгэ зорилгонь урданай — американ шэнжэтэй зангаараа.

Энэ мэхэ гохын удхые Вьетнамай, Лаосой болон Камбоджын патриодууд тон һайнаар мэдэнэ. Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай туһаламжа ба дэмжэлгэдэ түшэглэн, Индохитадай арадууд сэрэгэй, дипломатическа ба политическэ фронтнууд дээрэ ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр.

Индохитадай арадуудай энэ тэмсэлые совет арад хүсэдөөр дэмжэнэ. Тэдэндэ туһаламжа — манай интернациональна уялга болоно, бидэнэр энэ уялгаяа эсэстэнь хүрэтэр дүүргэхэбди. Советскэ Союз хадаа ДРВ-гэй газарые американ авиациин зэрлиг муухайгаар бомбодолгые уур сухалтайгаар буруушаана, тэдэниие болюулха эрилтэ хэнэ. ДРВ-гэй болон Урда Вьетнамай Республикын зүб зүйтэй дурадхалнуудые бидэнэр хүсэдөөр дэмжэнэбди. Бидэнэр Индохитадһаа интервентнүүдэй гаража ошохо тухай эрилтэ хэнэбди, энэ районой арадуудай бэеэ даанхай байдалтай болохо, хуби заяагаа газаа талаһаа ямаршье хамааралсалга ба баалалтагүйгөөр өөрыгөө тодорхойлхо арга боломжотой байха тухай эрилтэ хэнэбди.

Дүтын Зүүн зүг улам бүри аюултай шахардуу шанга байдалтай боложо байна. Ээмдэһэн араб газар нютагуудһаа гаража ошохоһоо Израилиин нэтэрэлдэдэг ушар, араб гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр израиль сэрэгэйхидэй хододоол хэдэг харата ябуулганууд — эдэ бүгэдэ оршон байдалые бүри шахардуу болгоно, дайнай һүжэрхэ аюул тохёолдуулна.

Арсалдаа тулалдаае политическэ талаарнь гуримшуулхаар, Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохоор бэлэн байһанаа араб оронууд үнэмшэстэйгөөр харуулаа. США-гай мэдээшэгүй болоод һуудаг, мүн дэмжэдэг дээрэһээ Израиль ээрхэг түримхэй, булимтархы политикаһаа арсахые оройдоошье хүсэнэгүй. Гэбэшье энэ ушар хододоо үргэлжэлжэ шадахагүй. Өөһэдынгөө газар нютагуудай ээмдэгдээд байһые араб гүрэнүүд тэсэхэ гэжэ зүбөөр бодомжолдог политигууд хүлеэжэ шадахагүйл ха даа.

Мүнөө араб оронууд хэдэн жэлэй урда тээ байһандаал адли бэшэ болоол. Түрүү үзэл бодол баримталдаг засаг түрэнүүд бэхижээ, арабуудай хоорондохи харилсаа холбоон улам үргэдэнэ, араб гүрэнүүдэй сэрэгэй-өөрыгөө хамгаалгын хүсэ шадал нилээд ехээр дээшэлээ. Эдэ бүгэдэ удаан саг соо нүлөөлхэ дүхэм нүхэсэлнүүд болоно. Эгээл эдэнэр эсэсэй эсэстэ Дүтын Зүүн зүгтэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриие тодорхойлхо болоно.

Түрүү үзэл бодол баримталдаг араб гүрэнүүдтэй Советскэ Союзай хани барисаан, харилсаа холбоон таһалгаряагүй хүгжэн бэхижэжэл байһаар. Экономическа ба өөрыгөө хамгаалгын талаар харилсаа холбоон үргэдхэгдэнэ, политическэ харилсаан гүнзэгырүүлэгдэнэ. Араб хинанартай манай харилсаанууд мүнөөнэйхидэл адли иимэ гүнзэгы, али бүхы талын хэзээ дэшье байгаагүй юм гэжэ сэхэ хэлэжэ болоно. Манай арадуудай али алинай аша туһые харан, үнэн зүб ябадалай аша туһые, араб арадуудай эрхэ сүлөөгэй, дэбжэлтын аша туһые, Дүтын Зүүн зүгтэхи бата бэхи эб найрамдалай аша туһые харан эдэ харилсаануудаа бидэнэр саашадань бэхижүүлэн хүгжөөхэбди.

Нүхэдүүд, Азиин оронуудтай харилсаа байгуулха асуудалнууд һүүлэй үедэ манай политикада улам бүри ехэ һуури эзэлдэг болоһондо таанад анхарал хандуулһан байгаа ёһотойт. Энэ хадаа яһала ойлгосотой, Советскэ Союзай газар уһанай гурбанай хоёр шахуу хубинь Ази түби дээрэ оршодог. Азиин арадуудай национальна ба социальна сүлөөрэлгын амжалтануудай, мүн Азиин гүрэнүүдэй экономическа хүгжэлтын ашаар дэлхэйн политикада Азиин дүүргэдэг үүргэ түргэнөөр дээшэлнэ.

Азиин гүрэнүүдтэй эгээн лэ һайн харилсаа хүгжөөхын түлөө Советскэ Союз тэмсэдэг байгаа, тэмсэнэшье. Азида эб найрамдал бэхижүүлгэдэ туһалха, империализмтай, колониализмын бүхы түхэл янзануудтай тэмсэл хэхэдэнь Азиин түрүү хүсэнүүдтэ туһалха гээшэ өөһэдымнай зорилго болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Монголой Арадай Республика, Вьетнамай Демократическа Республика, Корейн Арадай Демократическа Республика гэхэ зэргын социалис гүрэнүүдтэй манай тогтооһон аха дүүгэй харилсаан ба али бүхы талын харилсаа холбоон амжалтатайгаар хүгжэнэ.

Азиин олон оронтой, жэшээлхэдэ, Афганистан, Бирмэ, Цейлон, Иран болон Турцитай һайн, хани ёһоной харилсаатай байһандаа бидэнэр һаналаа хананабди. Зүгөөр эдэ оронуудай заримантайнь харилсаамнай мүнөөнэйхидэ орходоо бүри һайн байжа шадаха һэн даа. Эдэ харилсаануудые хүгжөөхын тулада бидэнэр өөһэдынгөө зүгһөө маанадһаа дулдыдаха бүхы юумэ хэхэбди.

Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай ба дэбжэлтын замаар дабшажа ябаһан Индитэй, агууехэ энэдхэг арадтай манай хани барисаанай улам бүри бэхижэжэ байһые илангаяа ехэ удха шанартай гэжэ бидэнэр тоолонобди. Индиин бэеэ даанхай гүрэн болоһонһоо хойшонхи бүхы жэлнүүдтэ тэрээнтэй манай харилсаан хододоол бэхижэдэг байгаа. Энэл хүгжэлтын эсэстэ Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай совет-энэдхэг договор баталагдаа.

Индитэй хани барисаагаа бэхижүүлхые эрмэлзэхэдэмнай энэдхэг арадай элитэ ехэ ударидагша Индира Ганди толгойлогшотой Индиин правительство хүсэл ойлгомжотойгоор, дуратайгаар угтадаг.

Индостанай хахад арал дээрэ мүнөө шэнэ оршон байдал тогтоо гэжэ таанад мэдэнэт. Зүүн-Бенгалиин арадай сүлөөрэлгын тэмсэлһээ уламжалан, бэеэ даанхай шэнэ гүрэн — Бангладешэй Арадай Республика бии болоо. 75 миллион хүн бэеэ даанхай, национальна хүгжэлтын эрхэ олоо, бидэнэр энэ ехэ илалтатайнь дашарамдуулан тэдэниие үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди.

Бангладешэй Республикые дэмжэхэ, тэрээнтэй харилсаа холбоо байгуулха манай хараа шугам Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй шууд сэхэ политикада үндэһэлнэ. Бангладешэй премьер-министр шейх Муджибур Рахман һаяхан манай орондо ерээд ошоо. Энэ айншалга манай оронуудай хоорондохи харилсаанда шухала шата боложо үгэхэ гэжэ бидэнэр найдaнабди. Бангладешэй Республикатай манай харилсаануудые хүгжөөхын ба бэхижүүлхын тулада өөһэдынгөө зүгһөө бидэнэр саашадаашье бүхы юумэ хэхэбди.

Тиихэтэй хамта Пакистантай һайн харилсаатай байхые бидэнэр хүсэнэбди гэжэ онсолон тэмдэглэхэ дурам хүрэнэ. Тэрээнтэй ямаршье арсалдаа хэдэггүйбди, эрмэлзэлгэнүүдтэмнай ямаршье зүрилдөөн байхагүй. Манай оронуудай хоорондо һайн харилсаа хүгжөөхэ бүхы эрхэ нүхэсэл бии гэжэ СССР-тэ Пакистанай президент Бхуттын һаяхан дүүрэһэн айншалга харуулаа.

Тэрэшэлэн Индитэй, Пакистантай ба Бангладештэй амгалан ёһоной, хүршэ һайн харилсаа батаар байгуулхые бидэнэр шууд сэхээр оролдодог байнабди. Энэ хадаа бүхы Азидахи политическэ оршон байдалые һайжаруулгада ехэ туһа нэмэри болохо һэн.

Японтой манай харилсаануудые һайжаруулха талаар һүүлэй үедэ элитэ хубилалтанууд болоо. Эбэй договор баталха тухай хэлсээ үнгэргэхые, СССР ба Япон һаяхан үгээ ойлголсоо. Энээниие тон шухала, таатай баримта гэжэ бидэнэр тоолонобди. Совет-япон харилсаануудые хүсэдөөр заһаруулга манай хоёр арадуудай аша туһада таарaлдахаһаа гадна, харин Алас-Дурна зүгтэ, Номгон далай шадар эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ таарaлхада һэн. Маанад тухай хэлэхэ болоо һаа, экономическашье, мүн политическэшье талаар Японтой али алиндаа ашатай туһатай үргэн харилсаа холбоо байгуулхаар, хүгжөөхөөр бидэнэр бэлэн байнабди. Тиихэдээ, иимэ харилсаа холбоон эб найрамдалай хэрэгтэ туһалха гэжэ хараада абагдана.

Азидахи аюулгүй байдалые хамтаараа хангаха һанал бодол Азиин олон орондо улам бүри ехээр һонирхогдодог болоо. Азида аюулгүй байдал хангаха бодото зам хадаа сэрэгэй бүлэгүүд болон бүлэглэлнүүдые байгуулха зам бэшэ, нэгэ зарим гүрэнүүдтэ нүгөөдэ зарим гүрэнүүдые эсэргүүгээр табиха зам бэшэ, харин энээн тухай һонирходог бүхы гүрэнүүдэй хүршэ һайн харилсаа холбоо байгуулха зам болоно гэжэ улам бүри эли тодо боложо байнхай.

Азида аюулгүй байдал хамтаараа сахилга манай һанамжын ёһоор гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэһээ арсаха, бүрин эрхые ба хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлгые хүндэлхэ, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, хүсэд тэгшэ эрхэдэ, али алинайнгаа аша туһые харан, экономическа болон бусад харилсаа холбоо хүгжөөхэ ябадалда үндэһэлхэ ёһотой. Азидахи аюулгүй байдал нигэжэ хамтаараа хангахын түлөө бидэнэр тэмсэнэбди, тэмсэхэшье байнабди, мүн энэ һанал бодолые бодотоор бэелүүлхын тулада бүхы гүрэнүүдтэй харилсаа холбоо байгуулхаар бэлэмди.

США-гай президент Никсонэй Хитадта айншалһан, Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдтэй тэрэнэй хэлсээ хэһэн иимэ ушарта һаяшаг анхарал хандуулагдаһан байна. Энээн тухай юу хэлэжэ болохо гээшэб?

Хамагай түрүүндэ хоёр томо гүрэнэй хоорондо холбоо барисаа һэргээн байгуулһан, тэдэнэй хоорондохи харилсаануудые заһа руулһан баримта яһалал ойлгосотой үзэгдэл болоно. КНР-ые гансаардуулха империалис политикада эсэргүүсэн, уласхоорондын оршондо тэрэнэй дүүргэхэ үүргые хүсэдөөр мэдэрхын түлөө Советскэ Союз хододоо тэмсэдэг байгаа. Пекинэй ба Вашингтоной хоорондохи мүнөөнэй холбоо барисаае сэгнэлгэ ямар үндэһэ һуури дээрэ эдэ холбооной бэелүүлэг дэжэ байһанһаа дулдыдаха болонол даа.

Өөһэдынгөө хэлсээнүүдэй удха, юун гэжэ үгээ ойлголсоһон тухайгаа Пекиндэхи уулзалгада хабаадагшад өөһэдынгөө арадуудта, дэлхэйн улад зондо багаар мэдээсэһэн байна. Тэрээнһээ байтагай, тунхаглагдаһан тусхай коммюнике соо толилогдоогүй бүхы зүйлнүүдые нюуса байлгаха, «зүбшэн хэлсэхэгүй» гэжэ шиидхэһэнээ сэхэ өйлгохоор хэлэһэн байха юм. Тиимэһээ Пекинскэ хэлсээнүүдэй удха шанар тухай баримтанууд, США-гай ба КНР-эй саашанхи хэрэгүүд элеэр харуулжа үгэхэл.

Гэбэшье Пекиндэхи хэлсээнүүдтэ хабаадагшадай зарим мэдүүлгэнүүдтэ анхарал хандуулангүй гаража болохогүй байна. Эдэ мэдүүлгэнүүд США-гай ба Хитадай хоорондохи хоёр талын харилсаануудта хамаагүй асуудалнууд тухай үшөө хөөрэлдөөн болоо гэжэ һанаха үндэһэ баримта түрүүлнэ.

Жэшээлхэдэ, «мүнөө манай хоёр арад (тайлбарилан хэлэбэл, американ ба хитад) бүхы дэлхэйн ерээдүйе өөһэдынгөө гарта барижа байна» гээд Шанхайда болоһон банкет дээрэ хэгдэһэн мэдүүлгые ондоогоор ойлгожо болохо аа?

Ленинэй мэндэ байха сагһаа хойшо энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө Совет оронoй хэдэг шууд сэхэ тэмсэлые Пекиндэ бүри һаяхан болотор «ревизионизм», «революцида урбалта» гэжэ сонос ходог байгаа. Мүнөө хитад-американ коммюнике соо гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонууд лаблагдаһан байна. Энээниие имагтал һайшаажа болохоор гээшэ бэзэ. Гэбэшье эдэ гол ёһонуудые саарһан дээрэ бэшэхэһээ гадна, тэдэниие бодотоор бэелүүлхэ шухала байна.

Пекиндэхи уулзалга тушаа элдэб олон һанамжанууд, таамагшалганууд хэлэгдэдэг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй даа. Гэбэшье, һанамжа һанамжаараа, харин баримтанууд, бодото хэрэгүүд энээниие эли тодоор харуулхал гэжэ дабтажа хэлэнэб. Тиимэһээ эсэсэй сэгнэлтэ үгэхые бидэнэр яаранагүйбди. Саашадаа, магад бүри һаяшагаар-шье бодото байдал ямар байнаб гэжэ харагдаха бэзэ, энээнһээ бидэнэр зохихо тобшололнуудые бодотоор хэхэ байнабди.

КНР-тэй манай харилсаанууд тухай хэлэхэ болоо һаа, манай партиин, Совет гүрэнэй шууд сэхэ хараа бодол КПСС-эй XXIV съездын документнүүд соо эли тодоор найруулагданхай. Марксизм-ленинизмын гол ёһонуудые шууд сэхээр хамгаалха, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, социалис Эхэ оронойнгоо аша туһые хамгаалха шууд сэхэ хараа бодол манай парти баримтална гээд съездын резолюци соо заагданхай. Тэндэ саашадаа нигэжэ хэлэгдэнэ: «Манай парти ба гүрэнэй политика тушаа хитад номнолшодой худал хуурмаг хардалга гүрдэлгэнүүдые съезд эрид шууд буруушаана. Тиихэтэй хамта СССР-эй ба КНР-эй хоорондохи харилсаануудые заһаруулхын, совет ба хитад арадуудай хоорондохи хүршэ һайн харилсаа ба хани барисаае һэргээхын түлөө манай парти тэмсэнэ. Советскэ Союзай ба Хитадай Арадай Республикын хоорондохи харилсаануудые һайжаруулга хоёр оронoй шухала удаан сагай хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ, дэлхэйн социализмын аша туһада, империализмда эсэргүү тэмсэл шангадхаха эрмэлзэлгэдэ таарaлдаха һэн» Манай энэ хараа бодол мүнөөшье хүсэд хүсэндөө байһан зангаараа.

СССР КНР хоёрой хоорондохи харилсаанууд энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудта үндэһэлэн байгуулагдаха ёһотой гээд Хитадай тусхайта түлөөлэгшэд маанадта хэлэдэг. Теэд яахаб, хэрбээ социалис гүрэнтэй бүри һайн харилсаа байгуулха аргагүй гэжэ Пекиндэ тоолодог байгаа һаань, мүнөө совет-хитад харилсаануудые энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудта үндэһэлэн байгуулхаар бидэнэр бэлэн байнабди. Нүхэдүүд, бидэнэр иимэ юумэ хэхээр бэлэн байһан тухайгаа соносхохоһоо гадна, добтололсохогүй тухай, хилын асуудалнуудые гуримшуулха тухай, бэе бэедээ ашатай туһатай байха ябадалда үндэһэлэн харилсаануудаа һайжаруулха тухай хүсэд тодорхой ба таатай дурадхалнуудые оруулдаг байнабди. Эдэ дурадхалнууд Хитадай хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээжэ болоһоор үнинэй. Хэрэг Хитадай талаһаа дулдыдаха болоод байна.

Нүхэдүүд! Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулаaруулгаар, арадуудай арсашагүй эрхые хамгаалха хэрэгтэ алхам бүхэниие урагшаа хэхэдээ, милитаризмын ба хархис хүсэнүүдтэй һуларшагүйгөөр тулалсадаг байнабди.

Дүтын Зүүн зүгтэхи бэрхэтэй хэсүү байдалай аюултай гуламтада Дундада далай шадар бэрхэшээл тохёолдуулха шэнэ шалтаг нэмээхые мүнөө зарим нэгэшүүл эрмэлзээнэ гээшэ ха. Грециин Пирей портдо американ 6-дахи флодто сэрэгэй бааза үгэхэ тухай США-гай ба Грециин мүнөөнэй засагай хоорондо баталагдаһан хэлсээе ондоогоор сэгнэхын аргагүй. Кипрэй Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха будүүлиг һэдэлгэнүүдые, правительствын составые хубилгаха тухай эрид шанга эрилтэнүүдые ондоогоор сэгнэжэ болохогүй. Энэ хадаа эсэсэй эсэстэ Кипр гүрэнэй бэеэ даанхай, газар уһанай бүрин бүтэн байлгые усадхалгада зорюулагданхай. Дундада далайн эгээн лэ залуу гүрэн бологшо Мальтда НАТО-гой убайгүйгөөр хэдэг баалалта мүн лэ энээн тухай хэлэжэ үгэнэ.

Социалис хани нэгэдэлэй оронуудай урда талын хилэнүүдтэ тон дүтэ байһан райондо империалис хүсэнүүдэй гаргадаг һанаашалгануудай хойноһоо бидэнэр манай ханинартай хамта һэримжэтэйгээр ажаглан харанабди, эдэ һанаашалгануудтань эсэргүүсэнэбди.

Хэдэ хэдэн империалис гүрэнүүдтэ буу зэбсэгүүдэй бүри ехээр түхеэрэгдэжэ байһые манай гадаадын ба өөрыгөө хамгаалха политикые бэелүүлхэдээ бидэнэр хэрэгсээнгүй гаража шадахагүй байнабди. Сэрэгэй гаргашануудые, илангаяа стратегическэ буу зэбсэг түхеэрхэ олон жэлэй программые бэелүүлхэ гаргашануудай нилээд ехэ болохо байһые мүнөө Вашингтондо зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан шэнэ бюджедээр хараалагдана. НАТО-гой талаар өөрынгөө союзнигуудта сэрэгэй гаргашануудые нэмээхэ тухай Холбоото Штадууд эрилтэ хэдэг байна.

Тэсэмгэй ба һэримжэ ехэтэй байдаг Советскэ Союз уласхоорондын оршондо империализмда эсэргүү эрид шууд хараа бодол баримтална, социализмын аша туһые, арадуудай эрхэ сүлөөе, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай хэрэгэй аша туһые шууд сэхээр, батаар хамгаална. Буу зэбсэг хуряалгын түлөө тэмсэл энэ хараа бодолой шухала хубинуудай нэгэн болоно.

Буу зэбсэг хуряаха талаар КПСС-эй XXIV съездын оруулһан дурадхалнууд түгэлдэр хүсэтэй байһанаа бодото байдал дээрэ харуулаа.

Буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай манай үүсхэл уласхоорондын оршондо үргэнөөр, һайшаалтайгаар угтагдаһан байна. ООН-ой Генеральна Ассамблей өөрынгөө тусхай резолюци соо энэ һанамжые һайшаагаад, бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай асуудал хаража үзэлгые үргэлжэлүүлхэ гэжэ тогтоогоо һэн.

Бактериологическа зэбсэг хориһон, тэрэнэй бүхы нөөсэнүүдые хүсэдөөр усадхахые хараалһан конвенци социалис оронуудай үүсхэлээр бэлдэгдэнхэй. Бидэнэр тэрээндэ гар табихаяа байнабди.

Ядерна дайнай һүжэрхэ аюулые бага болгохо талаар хэмжээнүүд тухай СССР США хоёрой хоорондо нёдондо жэлэй намар баталагдаһан хэлсээе бидэнэр туһатай гэжэ тоолонобди. Иимээр үгээ ойлголсолгодо ядерна зэбсэгтэй бусад гүрэнүүдэй ямар нэгэн аргаар хабаадалсахыень Советскэ Союз хүсэнэ.

Стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха тухай совет-американ хэлсээнүүд ехэ удха шанартай гэжэ бидэнэр тоолонобди. Али али талын адляар аюулгүй байха гол ёһые хоёр хабаадагшадай мэдэрэлгэ, энэ гол ёһые бодотоор баримталхаар бэлэн байлга хэлсээнүүдэй амжалта туйлаха эшэ үндэһэн болоно. Али алиндаа тааруугаар үгээ ойлголсохые бидэнэр хүсэнэбди. Энэ хадаа совет, мүн американ арадуудай аша туһада, уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада таарaлдаха һэн.

СССР гадаадынгаа политика бэелүүлхэдээ, империализмын ээрхэг түримхэй һанаашалгануудта шанга сохилто үгэхэтээ хамта, уласхоорондын шухала болоһон асуудалнуудта таатайгаар хандадаг, соёл сурталай эбсэшэгүй тэмсэл хэхэтээ хамта, олониитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо аляанданьшье таарамжатай харилсаа хүгжөөхөөр бэлэн байдаг. Иимэ харилсаануудые хүгжөөхэ зорилгоор манай бэелүүлдэг холбоонууд, айншалганууд ба уулзалгануудай дундаһаа США-гай президент Ричард Никсонтэй Москвада болохоёо байһан хэлсээнүүд шухала һуури эзэлжэ шадаха байна. Эдэ хэлсээнүүд майн 22-то эхилхэ ёһотой гэжэ мэдээжэ.

Совет-американ болохоёо байгаа хэлсээнүүдтэ бидэнэр таатай, бодото һайн хараа бодолтойгоор хандаха байнабди. Совет-американ харилсаануудай байдал хоёр оронoй арадуудай ажабайдалда ба мүн уласхоорондын бүхы оршон байдалда, бата бэхи эб найрамдал гү, али шахардуу шанга байдал дэбэрээлгэ тээшэ тэрэнэй саашадаа хүгжэлгын ямар удха шанартай байһые бидэнэр һайнаар ойлгонобди.

Тиимэһээ манай политикын гол ёһонһоо хадуурангүйгөөр хоёр оронoй арадуудай ба бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ аша туһые харан али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо тогтоохоор тиимэ һалбариие СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаануудта үргэдхэхэдэ туһатай гэжэ бидэнэр тоолонобди.

СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаа һайжаруулха аргатай гэжэ бидэнэр урда тээнь мэдүүлдэг байгаабди, мүнөөшье лабланабди. Тэрэнһээ байтагай энэ һайжаралга ямар нэгэн гурбадахи оронoй гү, али арадуудай аша туһые, тэдэнэй хуулита эрхэ болон эрмэлзэлгэнүүдые дайраха ёһогүй байһаниинь ойлгосотой. Манай хубилашагүй хараа бодол иимэл даа.

***

Нүхэдүүд! Коммунис байгуулалтын шэнэ шата бүхэн совет арадай, тэрэнэй коммунис манлайн үмэнэ бүри орёо ба ехэ зорилгонуудые табидаг, ушар ёһо бүри ехээр мэдэхэ, эрдэм мэдэсэе, политическэ эдэбхи хэшээлээ дээшэлүүлхэ эрилтэ хэдэг.

Совет профсоюзууд бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн, социализмын түлөө тэмсэлдэ хатуужаһан совет общестын томо нүлөө ехэтэй хүсэн боложо, өөрынгөө XV съездтэ ерэбэ. Партиин бата бэхи түшэг тулгууринь, коммунизм байгуулгада олониитые элсүүлдэг мэдэрэгдэһэн, хүндэтэй эмхидхэгшэ байгаа, саашадаашье байха гэжэ профсоюзууд бодото хэрэгүүдээрээ гэршэлэн харуулаа.

Гайхамшагта үдэрые — Совет Социалис Республиканuудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе совет арад мүнөө жэлдэ тэмдэглэхэнь. Энэ агууехэ түүхэтэ ушарай ойе социалис мүрысөө шэнээр дэлгэрүүлжэ, ажалай шэнэ илалтануудые туйлажа тэмдэглэхыень хүдэлмэришэн ангиие, колхозно тарашадые, интеллигенциие, бүхы совет ажалшадые парти уряална.

Нүхэд делегадууд, социалис ба коммунис байгуулалтын хэрэгтэ, арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ совет профсоюзуудай ехэ габьяатай байһанай түлөө СССР-эй Профессиональна союзуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Ленинэй орденоор шагнаа гэжэ таанарта мэдээсэхэдэмни, аятай байна.

Наймадахи табан жэлэй үедэ оронойнгоо үмэнэ габьяатай байһанайнгаа түлөө хүдэлмэришэн анги, ажалша интеллигенци, хүдөөгэй ажалшадай олон тоото отряд профсоюзуудаар дамжуулагдан, Эхэ оронойнгоо дээдэ хайраар шагнагдаба гээшэ. СССР-эй профсоюзуудай Ленинэй орденоор шагнагдаһан тухай таанадта мэдээсэхэдээ, В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые дурдахыемни зүбшөөгыт. Мэндэ байхадань үнгэрһэн һүүлшын съезд бологшо Бүхэроссин профессиональна союзуудай V съездтэ эльгээһэн бэшэгээ тэрэ иимэ үгэнүүдээр дүүргэһэн байгаа: **«Бүхы хүсэ шадалаараа хүдэлмэреэ али бүхы талаһаань шангадхая, шангадхая!»...**

Эхэ оронoй дээдэ хайра — коммунизм байгуулха талаар Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездын хараалһан агууехэ түсэбүүдые бэелүүлгэдэ шэнэ габьяа гаргалгадань совет профсоюзуудые зоригжуулха гэжэ Центральна Комитет гүнзэгыгөөр этигэнэ.

СССР-эй Профессиональна союзуудай XV съездтэ партиин Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые президиумдэ барюулхыемни зүбшөөгыт.

(Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ угаа ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, нэгэтэ бэшэ удаан саг соо үргэлжэлһэн альга ташалганууд болоо. Үгынь түгэсхэлые съездын делегадууд, айлшад хүл дээрээ бодон зогсоод нэрьемэ шангаар альга ташан угтаа, «Ура» хашхаралдаан болоо, «КПСС-тэ алдар соло!», «Ленинскэ Центральна Комитедтэ алдар соло!» гэһэн юрөөлнүүд табигдаа!)

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ПАРТИЗАНСКА ХОТЫН КОМБИНАТ

«1944 оной августын 29» гэ... гуталай комбинадай цех бү... «Советскэ Союзтай — хэтэ ...!» гэһэн лозунг үлгөө... байдаг юм.

1944 оной августын 29... Словакиин Батеваны хотын Батя гэ... капиталистын фабрикын хү... дэлмэрилэгшэд фашис дарлалтада ...түсэн тэмсэхээ энэ үдэр ...барин бодоо һэн. Тэрэ буһал... ...дарагдабашье һаань, тэ... ...хабаадагшад Совет Ар... ...ндэ хүрэжэ ерэтэр парти... ...арадуудта ороод, дайсадтай ...хэ үргэлжэлһөөр байгаа. ...һалгаашадай хото Парти... ... гэжэ нэрлэгдэһэн юм.

...фабрикын («1944 оной ав... ...29» гэжэ мүнөө нэрлэг... ...140 хүдэлмэришэд эрэлхэ... ...тулалдан унаһан байна. ...приятиин коллектив дайнда ...манай гэр бүлынхидые шеф... ...абанхай.

Үнгэрһэн дайнай үеэр хохидогшодто эдэнэр мүн лэ туһалдаг. Дайнай ветерануудай СССР-тэхи комитедтэй нягта холбоо барисаа байгуулһан урдын партизануудай эмхи энэ городто эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ байдаг.

1968 ондо, Чехословакидахи контрреволюциин толгойгоо үргэхэ үеэр, «1944 оной августын 29» гэжэ комбинадай коллектив социализмда эсэргүү харша этэгээдүүдтэ харюу болгон, эршэмтэй габшагайгаар ажаллаа һэн. Тэрэ жэлдэ Партизанска хото түсэбһөө гадуур миллион хахад паар гуталнуудые СССР-тэ эльгээгээ бэлэй.

— Энэ предприяти жэлэй туршада мүнөө 36 миллион паар гутал оёно, — гэжэ ахамад инженер Алоис Бегунёк хөөрэнэ. — Энээнэйнь гурбанай нэгые СССР-эй захилаар оёжо эльгээнэ. 1975 ондо 49 миллион паар гутал оёхобди.

Ужам цехүүд соогуур Алоис Бегунектэй хамта ябанабди. Хүдэлмэришэн бүхэниие һайн танидаг, нэрэ алдарыень тордиһогүй мэдэдэг байба. 30 гаран жэлэй турша соо Алоис Бегунек энэ комбинадта ажаллана. Словакидахи национальна буһалгаанда хабаадалсаһан, партизануудай зэргэдэ ябажа тэмсэһэн хүн.

Комбинадай директор Ян Кожарик (баһал партизан ябаһан) табан жэл соо предприятиингаа техническэ талаар хүгжэхэ түсэбтэй намайе танилсуулба.

Техническэ орёо асуудалнуудые Москвагай «Парижская коммуна» гэжэ гуталай фабрикынхидтай хани харилсаатайгаар шиидхэнэбди, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Арба нэгэн жэлэй туршада нягта холбоотойгоор ажаллажа байнхайбди. Москвагай предприятида 1961 ондо түрүүшынхеэ ошожо үзөө һэм. Тиихэдэ дүй дүршэлөө хубаалдаха, техническэ мэдээнүүдые абалсажа байха гэжэ хэлсээ һэмди. Һаяхан «Парижская коммуна» фабрикада айлшалхадаа, москвагаархидай арбан жэлэй туршада али ехэ юумэ хэһые нюдөөрөө хаража ерээб. Түс предприяти үндэһөөрөө һэльбэгдэн шэнэдхэгдээ, түрүү технологи нэбтэрүүлэгдээ. Совет нүхэднай бидэнһээ юушье нюудаггүй, тэдэнэр өөһэдынгөө түсэб, дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэнэ.

Бидэшье совет ханинартаа мүн лэ хамаг юумэеэ харуулдаг, хөөрэдэгбди.

СЭВ-эй оршом соо хамжан-хүдэлмэрилхэ шэнэ арга боломжонууд нээгдэнхэй. Хоёр оронoй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбүүд сагаараа тудалдана. Энэмнай ажахын зорилгонуудай дүүргэлтые бүхы талаһаань бүрин түгэс таарaлдуулан хангаха арга олгоно, томо предприятинуудай промышленностиин бүхэли һалбаринуудай социально-экономическа хүгжэлтые холын хараатайгаар түсэблэлгын хэрэг хүнгэдхэнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, Москвагай, Партизанска хотын гуталшад модельернүүдэйнгээ хамтын хүдэлмэри һаяар эмхидхэхэ, тиин дэлхэйн стандартануудта тааpаха шэнэ гуталнуудые оёхоор хараална.

Партизанска хото. (ЧССР).

Б. БАННОВ,
АПН-эй тусхайта корр.

ЧЕХОСЛОВАКИ. **Газарай хэмэл одонуудай хойноһоо шэнжэлхэ түрүүшын лазерна локатор Чехословакиин Наукануудай академиин Онджеевдэхи астрономическа институдай обсерваторидо бүтээгдэжэ байна. Тэрэниие бүтээлгэдэ ЧССР-эй ГДР-эй ВНР-эй, ПНР-эй, СССР-эй эрдэмтэд хабаадана.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **инженер Франтишек Ханзл лазерна локаторые ээлжээтэ шалгалтада бэлдэжэ байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭЭР ТАБИГДАА

«АНГАР ДУУХЭЙ» гэжэ баледые хараа, дуулаагүй хүн манай Буряад орон соо үсөөн ёһотой даа. Намжил Балданогой либреттээр тэрэнине Л. Книппер Б. Ямпилов хоёр найруулаа һэн.

Тус балет 12 жэлэй турша соо арад зондомнай харуулагдаһан. Тиихэ зуураа ямар ехэ хүндэтэйгөөр, халуунаар угтагдадаг байгаа гээшэб?

«Манай театрта табигдадаг оперонууд соохи алтан нөөсымнай нэгэн «Энхэ-Булад баатар» болодог шуу, Тэрээн шэнги «Ангар дүүхэй» манай баледэй дээжэ мүн. Тиимэһээ тэрэнэй хатарнууд, шэмэглэлыень ажабайдалтай тааралдуулан шэнэдхээд, ургажа ябаа залуу үетэндэ, ерээдүй сагай ээдтэ бэлэглэхэ гэһэн зорилго театраймнай коллектив урдаа табяа юм»,—гэжэ Ленинэй ордентэ оперо, баледэй театрай ахамад режиссер Н. Е. Логачев хөөрэнэ.

Арбаад жэлэй хугасаа соо 250 гаран дахин табигдаһан «Ангар дүүхэйе» Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хотонуудта ажаһуугшад һайхашаан харадаг һэн. Тиихэдэ тус баледэй гол рольнуудые гүйсэдхэһэн Лариса Сахьянова Пётр Абашеев хоёрой хатарые ганса манай орон соо хараа бэшэ, мүн Япон, Канадын эрхэтэд халуунаар амаршалһан байна.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, мүнөө үедэ Львов хотын оперо, баледэй академическэ театрай балетмейстер, анхан «Ангар дүүхэйе» табиһан М. С. Заславский уригдажа, дуратай баледыемнай шэнээр найруулан табиба.

Дахин шэнээр мүндэлһэн «Ангар дүүхэйн» шэмэглэлые РСФСР-эй арадай уран зурааша А. Тимин хүтэлбэрилөө, композитор Б. Ямпилов хүгжэмыень шэнэдхээ. СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьяновагай Ангар мүрэн болоходахин наадахань ехэтэ һайшаама байна. Гэхэтэй хамта, бусад рольнуудта РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар В. Дамдинов, Б. Васильев болон залуу, бэлигтэй бусад хатаршад наадаха юм.

«Ангар дүүхэйн» шэнэ найруулга СССР-эй табин жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдана.

В. ТОКТОХОЕВА.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

«ГУРБАН НҮХЭДЭЙ ХУБИ ЗАЯАН»

НИЛЭЭД удаахан үргэлжэлһэн зүжэгэй түгэсэһэнэй һүүлээр харагшад ехэшье эсэһэн янзагүй, даншье яараһан хэбэргүй, намдууханаар хубсалаад, олонхинь бодолгото болоһон шэнги гү, али нүгөөдүүлынь һанаагаа амарһан мэтэнүүд, гэр гэртээ тарана...

«Гурбан нүхэдэй хуби заяан...» Совет мэдээжэ драматург Алексей Арбузовай «Мой бедный Марат» гэһэн зүжэгые РСФСР-эй габьяата артист Содном Будажапов оршуулжа, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай сценэ дээрэ табиба.

Драматург А. Арбузовай зохёолнуудые хүнүүд һайн мэдэнэ ёһотой. «Таня», «Аяншалгын жэлнүүд», «Эрхүүдэхи түүхэ» гэхэ мэтэ гүнзэгы удхатай, һонирхолтой зүжэгүүдынь Эхэ оронаймнай олон театрнуудай сценэнүүд дээрэ табигдаһан, харагшадай зүгһөө магтаалда яһалашье хүртэһэн юм. Драматург үе сагтаяа сүг адли алхална. Совет хүнүүдэй хуби заяан, тэдэнэрэй хэрэгүүд, бодол, хүсэл эрмэлзэлнүүд, тэрэнэй зохёолнууд соо уран гоёор, үнэн шэмоор, эли тодоор харуулагдаа.

Содном Будажапов элитэ драматургын «Мой бедный Марат» гэжэ зүжэгэй нэрые «Минии хайрата Марат» гээд оршуулангүй, «Гурбан нүхэдэй хуби заяан» гэжэ шэнэ нэрэ үгөө. Энэнь, минии һанахада, зүбтэйшье гээшэ ха. Юуб гэхэдэ, энэл зүжэг соо гурбан хүнэй хуби заяан харуулагдана ха юм.

Зүжэг харагшадай ехэнхинь — залуушуул. Тэдэнэр ехэ анхаралтайгаар шагнана, харана.

Пьесэдэ оройдоол гурбан хүн хабаадана. Зүжэгэй гол герой—Марат Евстигнеевэй ролине артист Майдари Жапхандаев, Леонидигай ролине Михаил Елбонов, Ликиин ролине артистнар Марта Зориктуева Дарима Жапхандаева хоёр ээлжээлэн гүйсэдхэнэ.

М. Елбоновой Леонидик аалин, даруу зантай. Энэ хүн бага сагаа алдуунуудые хээшье һаа, һанаһандаа хүрэхэ гэжэ найдагдана.

Ликэ — Зориктуева зоригтой, гүнзэгы ухаан бодолтой, хүниие хайрлажашье, зэмэлжэшье шадаха хүн.

Ликэ — Жапхандаева угаа зөөлэн, намдуу зантай; гэбэшье өөрынгөө залуу наһанай хүсэлые олон жэлэй үнгэрөөшье һаань, бэелүүлхээр бэлэн, шиидэнги хүн гэжэ этигэмээр.

Зүжэг эхинһээ түгэсхэл хүрэтэрөө үйлэнүүдээр бага. Ехэнхидээ хөөрэлдөөн, үгэ андалдаан, тоосолдоон, һанал бодолоо хубаалдаан. Хэды тиибэшье энэ зүжэг харагшадай анхаралые абаһаар лэ татаад орхино. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Ленинград хотодо залуу эдир гурбан хүнэй уулзаһан, тэдэнэй саашанхи хуби заяан, инаг дуран, хүсэл бодолнууд, һэшхэл тухай энэ зохёол уран гоёор хөөрэнэ.

Зүб даа. Хүн гээшэмнай гансал өөрынгөө урдахине хараад ябаха ёһогүй. Тэрэ хүн түрэлтэнэй, нүхэдэй, общественэ, эхэ эсэгынгээ урда харюусалгатай.

Буряадай драмын театрай залуу артистнар энэ зүжэгтэ наадахадаа, гурбан гүлмэр хүнэй образуудай орёое, нюусые һайн обёоржо, юрэнхы дээрээ хүнүүдэй хүнгэн бэшэ хуби заяае харуулжа шадаа гээд һанагдана.

Марадай образ залуушуулда ехэ дутэ, тэдээнине зоригжуулха, уряалхаар гэжэ хэлэмээр. Марат— Жапхандаев мүнөө үе сагта таарама эрилтэтэй хүн. Хүн гээшэ бүхы наһан соогоо урагшаа ходо эрмэлзэжэ; үнэн сэхэ, эрэлхэг зоригтой ябаха ёһотой ха юм. Дайн дажарай гал дүлэн соогуур гарасалдажа, Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ Марадай хүртөөд ерэхэдэ, Ликэ Леонидик хоёр даншье ехээр гайханагүй. Юуб гэхэдэ, Марат гээшэмнай тиимэл байха ёһотой гэжэ эдэ нүхэдынь һанашанхай. Бэлигтэй артист Жапхандаев Марадай рольдо наадахадаа, тэрэнэй зориг, эрмэлзэлые, образые тобойлгон гаргаха гэжэ оролдоно. Энэньшье яһала шадагдана гээшэ ха.

Марадай хуби заяан шэрүүн байгаа. Тэрэнэй багада эхэнь наһа бараа. Үһан-Сэрэгэй Флодой албанда байһан эсэгэнь тэрэнине хүмүүжүүлээ. Зоригтой, эршэ залитай, һонор ухаатай хүбүүн болоод шадаа. Хэды тиибэшье Марат Ликэдэ дуратай байһанаа, тэрэнэй өөртэнь дуратайе һайн мэдэжэ байбашье, юундэшьеб хэлэнэгүй.

Марат нүхэдөө — Ликые, Леонидигые хүндэлжэ, илангаяа Леонидигай жаргалда һаалта хэхэгүй гэжэ оролдоно. Ондоо нютаг, хото город ябашана.

Арбан гурбан жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо ехэ хубилалта болоо. Марат өөрынгөө хүсэл бэелүүлжэ шадаа: хүүргэнүүдые баридаг инженер болоо. Теэд нэгэл юумэн тэрээндэ дутуу шэнги. Энэнь юуб? Инаг дуран.

Гурбан нүхэд гурбадахяа уулзана. Ликэ Леонидик хоёр айл болонхой. Тэрэ хоёр аалин намдуухан, дуу шуугүйхэн ажабайдалтай. Ликэ-врач, Леонидик — поэт.

Марат һанаһанаа сэхэ руунь хэлэхэ баатай болоно. Тэрэнэй үнэхөөрөөшье харахада, анхандаа согтой, залитай ябаһан нүхэдынь мүнөө ажабайдалай «тооһондо» дарагданхай байба ха юм.

Ингэжэ Марат гурбууланайнгаа харгы замай зүб буруує одоошье зүрхэтэйгөөр элирүүлжэ, хуби заяануудаа зүб руунь шиидхэнэ. Тиигэжэ Марат хэзээдэшье «хайратай» байгаагүйгөө, байхашьегүйгөө баталан харуулба. Мүнөө эдэ гурбанай харгы зам хаяхуу тээшээ годирхо, бэдирхэгүй.

Артист Майдари Жапхандаев Марадай образые тобойтор гаргаа гэжэ һанагдана. Михаил Елбонов Леонидигыешье этигэмээр харуулаа. Хоёр артистнарай гүйсэдхэһэн Ликэ харагшадай зүгһөө магтаалда хүртэмөөр, дурламааршье. Уран зурааша В. Бройко өөрынгөө уялга һайнаар дүүргээ.

Пьесын оршуулга яһала һайн гэжэ һанамаар. Гэбэшье зүжэгэй табигдажа байхада, анхаралтайгаар шагнаад үзэхэдэ, зарим тэды таагүй үгэнүүд дуулдана. «Мебель шатаагааб» гэнэ. «Мебель галда түлеэ» юм ааб даа. Эгээл эндэ Тори нютагай диалектын үгэнүүд оролсоно гээшэ ха. Тэрэньшье зүйтэй хаш. Юуб гэхэдэ, режиссерынь Содном Будажапов өөрөө байна ха юм. Репетици дээрэ артистнуудай ядалдаһан зарим хүшэр газарнуудта режиссер өөрөө наадажа, сценэнүүдые харуулдаг.

Залуу артистнууд заримдаа ухаагаа гүйлгэжэ бодолгото болохын орондо яаруугаар наадажа, гүйхэншэг этюдүүдые харуулна гэхээр байна.

Зүжэгэй үйлын болоһон оршон байдал һайнаар харуулагданагүй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ хатуу шэрүүн блокадада байһан Ленинград хотын хүшэр хүндэ байдал хүнэй этигэмээр бэшээр үзэгдэнэ.

Түлигдөөгүй, һандарһан гэр байра соо ажаһууһан Ликэ басагадан һайхан, сэбэр шарайтай, дэһэн, даараһанайшье тэмдэггүй Марадай, дайнай шэрүүн гэжэлдэ зүдэржэ ябаһан хүбүүн хубсаһан дан нягтаар утюгдэһэн хэй.

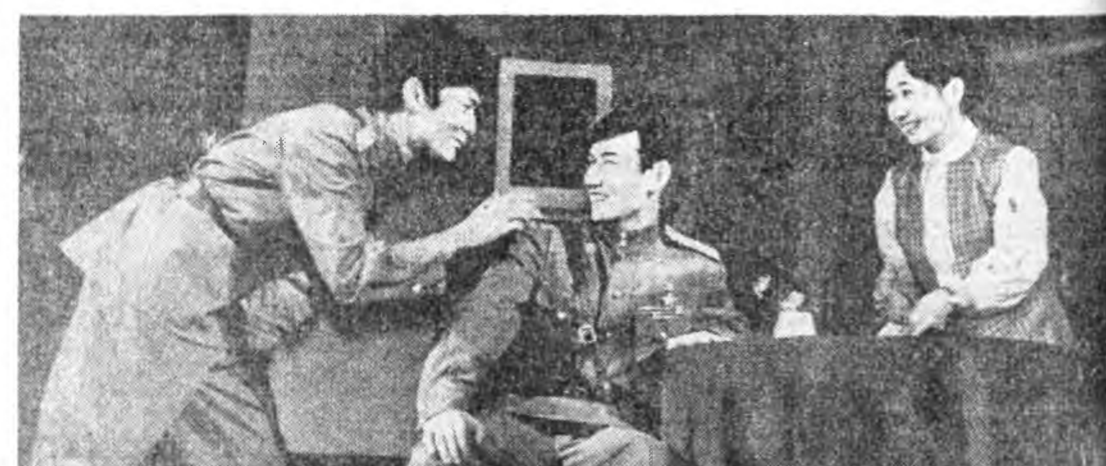
Энэ мэтын жэжэ божо дутуу дунданууд дайралдана.

Хэды тиибэшье «Гурбан нүхэдэй хуби заяан» гэһэн зүжэг харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, Буряадай драмын театрай коллективэй ехэхэн амжалта болоо гэжэ һанагдана.

З. РИНЧИНОВА,
Зүүн Сибиринн соёлой институдай ахалагша багша.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Леонидик—артист М. Елбонов (зүүн гарһаа), Марат—артист М. Жапхандаев, Ликэ—артистка М. Зориктуева. 2. Ликэ (М. Зориктуева) Марат (М. Жапхандаев) хоёр жэлэй үнгэрһэн хойно уулзаба.

К. МУНКУЕВАЙ фото.

МНР-эй ШАГНАЛ

Совет, монгол арадуудай хани барисаан, харилсаа холбоон жэлһээ жэлдэ улам бата бэхеэр хүгжэн һалбарна. МНР-эй Сэлэнгын аймагай болон манай оронай Хяагта хотын ажалшад илангаяа дүтын холбоотой юм. Юуб гэхэдэ, МНР-эй болон МНРП-гэй түүхэтэй Хяагта хото таһаршагүй холбоотойнь мэдээжэ.

Монголой гүрэнэй болон партиин элитэ ажал ябуулагшад, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон ургажа ябаа залуу үетэн аха нүхэдэйнгөө, эсэгэнэрэйнгээ ябаһан харгыгаар оронойнгоо түүхэ шэнжэлхээр Хяагта хото жэл бүри ерэдэг гээшэ.

МНР-эй Эрхүү хотодохи консул Ц. Тумур-Очир һая Хяагта айлшаар ерэбэ. Городой түүхэтэ болон дурасхаалта газарнуудаар тэрэ ябажа, ажалшадтайнь танилсаа. Сүхэ-Баатарай гэр-музей, тэрэнэй дурасхаалда бодхоогдоһон хүшөө, МНРП-гэй түрүүшын съездын үнгэрһэн байшан болон бусад зүйлөөр Тумур-Очир һонирхоһон байна.

Хяагтын аймагай партийна болон советскэ хэдэн хүдэлмэрилэгшэдтэ нүхэр Тумур-Очир Монголой Арадай Республикын шагналнуудые барюулаа.

«Хани нүхэсэл» гэһэн медальда хүртэгшэдэй дунда партиин райкомой 1-дэхи секретарь Н. Ф. Елизов, аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Б. Базаров, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. Н. Соковиков гэгшэд бии.

Тиихэдэ «МНР-эй арадай хубисхалай 50 жэл» гэһэн медальда партиин райкомой секретарьнар Н. А. Чимитов, П. Е. Белозеров, пропаганда ба агитациин таһагые даагша С. Ч. Бадмаев, «Дружба» болон «Родина» колхозуудай түрүүлэгшэнэр И. П. Осеев, И. Р. Агафонов, «Пограничный», Мөөрөөшын совхозой директорнүүд Ф. И. Кушнарев, Д. Б. Очиров, хүдөө ажахын управлениин начальник А. А. Никитин, Наушкадахи таможниин начальник П. А. Кутаков болон бусад хүртэһэн байна.

Хяагта.

С. КЛИМОВ.

КОНКУРСЫН ДҮН

Хүн зоной дунда соёлой хүдэлмэри эмхидхэдэг хүдэлмэришэдэй Бүхэроссин харалгын зональна конкурсын Улаан-Үдэдэ эхилһэн тухай мэдээсээ һэмди.

Хэдэн үдэр үргэлжэлһэн конкурс мартын 15-да түгэсэжэ, дүнгынь соголон гаргагдаба.

Конкурсдо хабаадаһан соёлшод харюусалгатай уялгаяа гүйсэд дүүргэжэ, олонхинь эмхидхэлэй комитедэй, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Соёлой министерствэнүүд болон олон эмхи зургаануудай зүгһөө үнэтэ шангуудта хүртэбэ.

Камчатска областьһоо ерэһэн Валентина Обиход, Светлана Ижова, Буряадай түлөөлэгшэ Дарима Сангажапова гэгшэдэй харуулһан найруулга эгээл һонирхолтой, гүнзэгы удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ. Тиихэ зуурас В. Г. Обиход һонирхолтой сценари харуулһанайнгаа, С. В. Ижова үхибүүдтэ зорюулагдаһан темээр һайн программа бэлдэһэнэйнгээ, Д. С. Сангажапова шэлэһэн темээ һайнаар тайлбарилһанайнгаа түлөө тусхай шангуудта хүртэһэн байна.

Конкурс-харалгада хабаадаһан арбаад хүнүүд республикымнай эмхи зургаануудай тогтооһон тусхай шангуудта мүн лэ хүртөө.

Бүхэроссин харалгын зональна конкурсдо шалгарһан соёлшод байгша оной октябрь һарада Ленинград хотодо үнгэргэгдэхэ ехын харалгада хабаадалсаха юм.

Манай корр.

МАНАЙХИН—9-дэхи һУУРИДА

«Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хүнгэй атлетикээр зонын мүрысөөн Красноярск хотодо болобо. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хизаар, область, автономито республикануудай 15 команда мүрысөөндэ хабаадаа. Буряадай республикын суглуулагдамал команда аяар 9-дэхи һуури эзэлээ. Шалтагынь юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, хүнгэн атлетикээр мүрысэдэг урдаа хараха спортсменүүднай Ташкент хотын мүрысөөндэ хабаадажа байһан; хоёрдохёор, нимэрхүү мүрысөөндэ түрүүшынхиеэ командаараа хабаадалсаабди.

Хубиин мүрысөөндэ электротехникумэй һурагша Н. Соколова амжалта туйлаа. Эхэнэрнүүдэй программада шэнээр оруулагдаһан 3000 метрэй зайе тэрэ 11 минута 10,3 секунда соо гаталжа, Буряадай АССР-эй шэнэ рекорд тогтообо.

Гүйгөөшэд Н. Степанов, А. Чебунин, харайгша В. Чанцев гэгшэд яһала олон очко командадаа асараа.

Новосибирск хотын команда 1-дэхи, Томскын—2-дохи, Красноярскын команда 3-дахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Манай зонодо булиһан хоёр хүн «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө мүрысөөнэй хахад финалда хабаадахаяа Москва хото ошохо юм.

Б. МИРОМАНОВ.

СОВЕТ ФИЛЬМҮҮДЭЭР һОНИРХОНО

БУДАПЕШТ. Совет фильмүүд Венгридэ жэлһээ жэлдэ олоншье, мэдээжэшье болоно гэжэ Венгриин кино худалдадаг «Мокеп» гэжэ предприятиин директор Д. Перечи хөөрэнэ. — Үнгэрһэн жэлдэ 8,5 миллион венгернүүд совет кино һонирхон хараа. Энэнь 1970 онойхиһоо миллионоор олон байба.

«Сүлөөлэлгэ» гэһэн киноэпопей Венгриин Арадай Республикын кинотеатрнуудта амжалтатайгаар табигдана. Тиихэдэ олон мянган венгрнүүд «Лир хаан», «Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» болон бусад фильмүүдые һонирхон хараа һэн.

Хари гүрэнэй элдэб фильмүүд Венгридэ табигдаа юм бэзэ. Теэд совет фильмүүдые харагшад хэзээдэшье олон байдаг гэжэ Дьюла Перечи тэмдэглэнэ.

В. ФИЛИППОВ.
(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК.

ООН-до ТАРААГДАБА

ТАСС

ООН-ой дэргэдэ байдаг СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэлгэтэ эмхи СССР-эй профессиональна союзуудай XV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын текстые анхаралдаа абахынь тула эндэ тарааба.

ХАНОЙ

Американ ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн бодоһон вьетнам арадай тэмсэл тухай „Нян зан" бэшэнэ

ТАСС.

Американ ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн бодогшо Вьетнам арадай бүгэдэнийтын тэмсэлэй эхилһээр хорин хоёр жэлэй ойдо зорюулагдаһан статья «Нян зан» газетэ толилбо.

Америкын корабльнууд Сайгоной портдо байха ёһогүй гэһэн буруушаал хэхэеэ Сайгоной хүн зон 1950 оной мартын 19-дэ хотынгоо үйлсэ гудамжануудта гараа һэн гэжэ газетэ бэшэнэ. Олониитын эрилтээр американ корабльнууд портһоо гаража ошохо баатай болоһон юм. Эдэ үдэрһөө хойшо вьетнам арад американ булимтарагшадта эсэргүү тэмсэл таһалгаряагүй ябуулжа байна.

Американ ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү тэмсэлдээ Вьетнамай, Лаосой, Камбоджын арадууд ехэ илалта туйлаа гээд «Нян зан» газетэ тэмдэглэнэ. Социалис оронуудай, түрүү үзэлтэ бүхы хүн түрэлтэнэй, тэрэ тоодо США-гай олониитын туһаламжа, дэмжэлгын ашаар эдэ илалтанууд туйлагдаа.

Американ ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн, марксизм-ленинизмын туг доро жагсаһан вьетнам арад хорин жэлэй турша соо тэмсэжэ байна. Тэдэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын долоон пунктһаа бүридэһэн политическэ аргаар гуримшуулха программые гүйсэд дэмжэнэ.

США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, хорин жэлэй урда тээ — 1950 оной мартын 19-дэ эхилһэн тэмсэл американ булимтарагшадта, тэдэнэй дахуулнуудта эсэргүүсэлгын нангин дайн болоо гэжэ «Нян зан» тэмдэглэнэ.

ХАНОЙ.

ИНДОХИТАДАЙ ФРОНТНУУД ДЭЭРЭ

ТАСС.

Американ ээрхэг түримхэйшүүлэй ба тэдэнэй дахуулнуудай сэрэгүүдтэ Индохитадай оронуудай патриотическа хүсэнүүд шанга сохилто хэнэ.

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд американо-сайгон хэдэн баазануудые һүүлэй үдэрнүүдтэ артиллереэр буудаһан байна. Мартын 19-дэ патриодууд Нячангдахи американ баазые буудахадаа, дайсанай олон сэрэгшэдые хүлһөөнь буулгаһан, сэрэгэй техникэ һандааһан байха юм. Мартын 20-до Куангчи провинцидахи дахуул-сэрэгэй бааза ехэ хохидолдо ороо.

Мартын 20-ной һүни Камбоджын патриотическа хүсэнүүд Пномпеньһээ баруун-урагшаа 65 километрэй газарта оршоһон Неаклуонгдохи далайн-сэрэгэй баазые артиллереэр һамна буудаа.

Даб дээрэ тоолон гаргаһан баримтануудай ёһоор, Камбоджын национальна сүлөөрэлгын арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд энэ жэлэй январь-февраль һарануудта дайсанай 7650 солдат болон офицернүүдые хүлһөөнь буулгаһан, шархатуулһан, плендэ абаһан байна.

Мартын 18—19-дэ Лаосой патриотическа хүсэнүүд Лонгченгын баазада хэдэ дахин амжалтатай добтолго хээ. Дайсанай сэрэгүүд материальна ехэ хохидолдо оробо. Сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй сэрэгшэд дайсанай хэдэн бэхилэлтэнүүдые һандаагаа, Лонгченг худар добтолходо шухала үүргэтэй гурбан бэхилэлтэ эзэлэн абаа.

Гэхэ зуура, американ сэрэгэй засагаархид Индохитадай оронуудта агаарһаа хэдэг добтолгоёо улам үргэдхэжэ байһаар. Мартын 19-дэ США-гай авиаци ДРВ-гэй газар нютагуудые гурба дахин бомбодоо, Урда Вьетнамай, Лаосой сүлөөлэгдэһэн районуудта хэдэн удаа добтолоо. Камбоджо худар нэбтэрэн ороод байһан сайгон дахуул сэрэгүүдэй дэмжэлгэ доро «В-52» гэжэ стратегическэ бомбардировщигууд Камбоджын газар нютагуудые хайра гамгүйгөөр бомбодобо.

Индохитадай патриодууд агаарай дээрмэшэдтэ эсэргүү шанга сохилто хэнэ. һүүлэй хоёр үдэрэй турша соо Лаосто —американ хоёр самолет Урда Вьетнамда — нэгэ вертолет буудажа унагаагдаа. Февралиин турша соо Урда Вьетнамай патриодууд түоэй провинциинуудта — 32 самолет, Куангнам провинцида—6 самолет, мүн лэ энэ һарада Камбоджын сүлөөлэлгын хүсэнүүд американ 9 самолёт унагаагаа.

СТОКГОЛЬМ. Швециин ниислэл хотын зургаа мянган ажаһуугшад эдеэ хоолой болон түрүүшын хэрэглэлэй эд бараанай сэнгэй нэмэхэдэ эсэргүү демонстраци хэбэ. Демонстрацида хабаадагшад юумэнэй сэн хямда болгохо эрилтэ хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: демонстрацинууд Стокгольмын үйлсэнүүдэй нэгэндэ.

Скандия.

Фотопресс
ТАСС-ай фото.

Тобшо мэдээсэлнүүд

КАИР. ТАСС.

Совет-Египедэй хани барисаанай недели Гарби провинциин (Доодо-Египет) түб Танта хотодо баярай оршон байдалда нээгдээ. «СССР—араб арадай хани», «СССР-эй арадай соёл культура ба ажабайдал» гэһэн выставкэнүүд эмхидхэгдээ. Неделине нээлгэдэ зорюулагдажа, Танта хотодо митинг болобо. Тэрээндэ хабаадагшад ехэ концерт—наада та[...]һан байна.

Совет-Египедэй хани барисаанай неделиин үнгэргэгдэхэ үедэ Танта ба Гарби провинциин бусад хото городуудта Советскэ Союз тухай лекцинүүд уншагдаха, совет кинофильмнүүд харуулагдаха юм.

ЛОНДОН. ТАСС.

Белфастдэ болоһон демонстрацида 15 мянга гаран хүн хабаадаа. Англиин булимтаргшадай, хархис этэгээдүүдэй Хойто Ирландида үйлэдэжэ бай[...]һан гаргуу ааша болюулха эрилтэ тэдэнэр табиһан байна.

РАВАЛПИНДИ. ТАСС.

Страховой 43 компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай Указда Пакистанай президент З. А. Бхутто гараа табяа. Тэрэнэй дүрбэниинь хариин гүрэнүүдэй юм.

ЛОНДОН. ТАСС.

Американ агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй истребитель-бомбардировщигууд Вьетнамай Демократическа Республика худар мартын 19-дэ 3 дахин добтолоо. Тиихэдээ демилитаризованна зоноһоо хойгуур оршоһон республикын элдэб районуудые бомбодоо, ракетээр буудаа.

Рейтер агентствын Сайгонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, байгша оной эхинһээ хойшо Холбоото Штадуудай сэрэгэй самолёдууд Вьетнамай Демократическа Республикын газар нютагуудта 1[...] дахин добтолго хээ.

Хитадта ядерна тэһэлэлгэ хэгдэнэ

ВАШИНГТОН (ТАСС). Мартын 18-да КНР-эй Лобнорой полигон дээрэхи агаарта ядерна тэһэлэлгэ хэгдээ гэжэ США-гай атомай хүсэ хэрэглэхэ комисси мэдээсэбэ. Тэрэ 20-һоо 200 хүрэтэр килотонно хүсэтэй байгаа.

ТОКИО. (ТАСС). Хитадай ядерна шэнэ тэһэлэлгын агаарта хэгдэһэнтэй дашарамдуулан Нагасаки хотын муниципалитет буруушаалтын телеграмма КНР-эй Гүрэнэй совет[...] премьер-министр Чжоу Энь-лайда эльгээбэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефо[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. [...] 35. Телефоны: редакт[...] 54-54, приёмная—54-9[...], редактора—68-08, зам. ре[...]тора—62-62. ответ. секрет[...] —50-52, зам. ответ. секре[...] —36-76, отделы: парт[...]жизни —60-91, сельского [...]зяйства—64-36, 63-86, [...]ганды и агитации—56-23, [...]мышленности и строит[...] —61-35, советского стр[...]ства и быта—69-58, куль[...] и школ—60-21, писем [...] селькоров—67-81, инфор[...] —34-05, общественная [...]ная—56-62 машинное бю[...] 57-63, фотолаборатор[...] 33-61

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА:
Улаан-Үдын студи: 18.00 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА:
18.20—һүүлэй һонин. 18.35 — Азербайджанай арадай артист Муслим Магомаевай концерт. 20.00—«СССР-эй профсоюзуудай XV съездын делегадууд хөөрэнэ». 20.15 — «Тени исчезают в полдень» — телевизионно уран һайханай фильм (гурбадахи сери). «Горькое счастье».

УЛААН-ҮДЫН СТУДИ:
21.30—Телепанорама. 21.50 —Киножурнал «Зүүн Сибирь». 22.00. — «Эд бараа—арад зондо» гэһэн дамжуулга. 22.35— «Ассами не рождаются» телеочерк.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА:
23.00 — «В мире животных». 24.00—«СССР-эй профсоюзуудай съезд дээрэ». 00.30. — Футбол: «Динамо» (Москва) — «Црвена звезда» (Югослави) Ташкентһээ дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА:
18.30 — «Элүүр энхэ» — гэһэн дамжуулга. 19.00 — «Последний рейс «Альбатроса» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 20.05— «Три спасибо в день» — телевизионно фильм

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Үдэшэлэн Байгал шадар, Ахын, Түнхэнэй аймагуудта бага зэргэ саһан орохо. Баруун урдаһаа секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура 0—5 градус дулаан, хойто аймагуудта, Байгал шадар 1—6 градус хүйтэн, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 8—12 градус хүйтэн, үдэртөө 0—2 градус дулаан болохо.

Н-03456. Заказ № 1217.